

P. CERNĂ

de CONSTANTIN-STELIAN

Cele trei decenii, care s'au împlinit anul acesta, dela moartea lui P. Cernă au constituit un nou prilej de comemorare pentru regretatul poet dispărut în floarea tineretii. Ca întotdeauna, și de data aceasta, publicistica a fost destul de darnică cu poetul dobrogean. Ne-am încredințat încă odată mai mult că foarte puțini dintre scriitorii români dispăruși s'au bucurat în decursul vremii de o așa mare atenție. Dacă P. Cernă merită sau nu acest lucru, nu e locul și timpul să discutăm aici și acum; oricum, faptul ne onorează cu atât mai mult, cu cât el însuși a fost un om de literatură și de artă care a lăsat în urma sa o operă deosebit de bogată și de înaltă valoare artistică.

Cele trei decenii depănate dela moartea acestui distins condeier ne-au oferit perspectiva timpului și puțința de a desprinde o năzuință unanimă întru valorificarea lui P. Cernă ca poet. Pe lângă sutele de articole — apărute între timp — tiparul ne-a oferit și vreo șase-sapte monografii, dintre care două în limbi străine, de autori străini (Marcello Camilucci: La vita e l'opera di Panait Cernă, Roma 1935 și Hristo Kapitanov: Panait Stancioff-Cernă, Bazargie 1936). Monografiile acestea ne onorează, deasemenea, pe noi, ca și pe poet; numai că faptul poate fi apreciat ca atare, mai mult ca intenție, decât ca realizare și utilitate. Monografiile românești, deși amice, au excelat prin repetate erori biografice, ținând parca dinadins pe loc adevărul istoric literar asupra omului și o vădită lipsă de înțelegere și obiectivitate asupra operei.

Monografia italiană, folosind datele celor românești, a făcut cam același lucru, cu excepția unei onorabile insistențe asupra fondului tehnico-ideologic și filiațiilor lui. Monografia bulgară, doșpită de un vădit caracter iredentist, a exagerat valoarea poetului, cu reflexii favorabile spiritului bulgar, aducând, în schimb, prețioase date biografice asupra poetului în chestiune.

Cu perspectiva acestei situații în față și ca unul care m'am ocupat de P. Cernă mai îndepărate încă de acum douăzeci de ani, socot că o precizare — fie ea cât de succintă — asupra vieții și operei celui dispărut acum trei decenii nu poate fi decât bine venită. Ea poate suplini mai repede și cu mult mai onorabil oricare alt articol comemorativ, fie el cât de diftambic, dar fărăuitor al aceluiași repetate date eronate.

Volând să definim poezia lui P. Cernă, după ce i-am citit opera și bibliografia răsunată împrejurul acesteia, ajungem la concluzia că poetul dobrogean constituie un „caz” în literatura noastră.

Într'adevăr, P. Cernă este un caz cu două aspecte: acela al vieții și acela al operei. Primul, întrucât asimilarea acestui suflet distins, în cultura și nația românească, s'a făcut direct, spontan, fără ca nici, cel puțin, o generație să fi făcut trecerea dela etnicitatea bulgară la cea română. Cel de al doilea, pentru că P. Cernă apare ca una din cele mai mari strădării de emancipare a poeziei românești, din primul deceniu al secolului XX, din puternica dominație eminesciană, fără ca să aducă un aport cât de redus în ceea ce privește lexicul și tehnica.

Dacă procesul de asimilare etnică merge aproape până la desăvârșire, nu același lucru se întâmplă și cu cel literar. Mai toate poeziile lui Cernă sunt pline de influențe a căror proeminență se prezintă foarte străvezie:

Dar cum te pierzi întinecat,
Apune trist a mea scântieie —
Cu raza ta se nasc deodată
Cu dansa viața-mi se încheie
(Idem)

Dela pesimismul covârșitor al influenței eminesciene, Cernă trece la un optimism manierat, prin filiera didacticismului vlahuțian. Poezia Ecouri este edificatoare din acest punct de vedere:

Și dacă'n clipa fermecată
Asemeni zeilor păreți
E că trăiți ca'n vis, deodată
Atâtea mi și mi de vieți.

care ne dă impresia că Cernă, făcând un compromis între poeziile lui și în ferire ale lui Vlahuță, transpune în aceeași formă, atitudine sentimentală dela persoana întâia, la cea de a treia; și din actor, poetul devine spectator.

Numai amintind de poeziile Noaptea, Șapte, Chemare și alte câteva, putem vorbi despre o independență, de o factură eminesciană, mai mult sau mai puțin.

Dar, ca P. Cernă realizează emanciparea de sub tutela maestrului — parțial, de sigur — vom constata numai referindu-ne la aceste poezii, în deosebi pentru lirica erotică. În poezia socială, însă, poetul rămâne tribut, până când și lui Bolintineanu:

„Cine trece pe poteca dintre moarte și viață?
(Poporul)

SAU:

(Urmare în pag. 2-a)

EUGEN DRAGUȚESCU

Autoportret

Zece ani dela moartea CONTESEI DE NOAILLES

Este aproape straniu să te gândești că persoana care a lăsat în urmă o operă deosebit de frumoasă și de înaltă valoare artistică, a fost o femeie, Contesa de Noailles, care a trăit în România și a lăsat în urmă o operă deosebit de frumoasă și de înaltă valoare artistică. Este aproape straniu să te gândești că persoana care a lăsat în urmă o operă deosebit de frumoasă și de înaltă valoare artistică, a fost o femeie, Contesa de Noailles, care a trăit în România și a lăsat în urmă o operă deosebit de frumoasă și de înaltă valoare artistică.

mai largă concepție a cuvântului.

C'est le printemps, entend mon coeur, c'est le printemps. Le destin va fleurir

scrie poeta tulburată de renașterea primăverii și de destinul care nu este altceva decât

promisiunea unei noi iubiri. Cine știe ce însemnează a-ți țese viața numai din iubire, își dă seama că de neînștită și de plină de temeri este o astfel de existență. De aceea pesimismul și tristețea — nu este oare izbirea sursa tuturor tristeților? — va inflori permanent pe marginea operei sale.

Dacă poeta n'a ajuns niciodată la oboseală, ori de gust se datorate nesfârșitului ei entuziasm și spiritului ei permanent tânăr, care face continuă concurență și celor mai bine înzestrați bărbați. Ce revanșă la această mare poetă, cea mai femeie dintre femei, asupra tuturor bărbaților care rugau pe iubită

să tacă și să se mulțumească să fie doar frumoasă!

S'ar putea crede că spre sfârșitul vieții, această mare îndrăgostită a devenit mai înțeleaptă. Dar nu: ea a rămas până la urmă devotată sînei, devotată liniei sale. Încăpățanată în ideea fericii, i-a sacrificat totul, conștientă în cele din urmă că muritorilor nu le e dată cunoașterea acestui pisc. Lungă și eroică luptă a avut suflet de poet cu viața și cu toate încercările ei, pe care Contesa de Noailles a dus-o până la capăt, curajoasă și uneori resemnată, ajungând la marea dar nu mai puțin tragica concluzie, că dorința nu poate fi de nimeni învinsă, nici de orgoliu, nici de curaj, nici de suferință, doar... de moarte.

Dar moartea n'a învins decât în parte pe Anna de Noailles, n'a învins în ea decât ceace era pieritor. Extraordinar ei dorință de a se supraviețui o face să lege de cântecul privighetorilor numele ei. În fiecare primăvară, în nopțile parfumate, privighetoria vor chema-o: Noailles, Noailles!

Mais d'accepter, sans plus jamais ma plaindre. Ce lot où vont périr l'espérance et la foi. Helas! avant d'aller m'apaiser et m'endormir. Amour, je vous bénis une dernière fois.

Așa este Anna Noailles, nici pe marginea vieții, ca nu recunoaște al Dumnezeu, decât pe cel al amurului. Și o preferăm așa pe această principesă de sânge român, care a transpus iubirea pe cel mai înalt plan al vieții și al artei într-o formă atât de ciselată, aproape diamantină.

PETRONELA NEGOȘANU

CTITORIILE BASARABILOR

—Mănăstirea Cozia— de N. VLADULESCU

Privind mereu harta culturală a țării noastre, îți dai seama că neamul și pământul românesc alcătuiesc un tot binecuvântat de Dumnezeu. Doi piloni puternici, produs al sufletului nostru creștin, fixează în veșnicie acest tot. Cele două extremități carpatine, care marchează cei doi piloni, parcă prind neamul și pământul de-o parte și alta ca într'un clește a cărui putere sparge veacurile. Puterea aceasta încheagă armonie într-o desăvârșită unitate organică întreaga țară. Este forța spirituală a Românilor, care-i conservă esența pură a eternității din adâncul ființei lui și aidoma puterilor de reînnoire, imanente naturii, îi reținerește elanul luptei acerbe de totdeauna pentru existență. La nord, în cuprinsul Rădăuților, Suceava-Câmpulung-Neamț, acest colț de țară este luminat de un puternic grup de biserici, schituri și mănăstiri, ctitorii sfinte ale Mușatinilor și ale atâtor boieri și vornici moldoveni, toți, deopotrivă ctitori de țară. Un al doilea asemenea grup, exteriorizare a sufletului altor ctitori de țară, însă din același neam, îi găsim în ținutul din extrema carpatină de sud, pornind dela Vodița Mehedințului, trecând apoi prin Gorj, Vâlcea, Argeș și Muscel. Doi piloni cu rost sfânt care cuprind și strâng sub marea presiune a creației, a faptelor, toate jertfele, luptele și eforturile de milenii ale nației noastre în îndeplinirea misiunii ce-i este încredințată în lumea aceasta pământescă.

Dornici de reînprospătări spirituale, să ne plecăm fruntea în fața vechilor capatemes cu sfinti umbrii de fumul înălțat din tămăia credinții străbune, prilejuind astfel popas sănătos sbuciumatului nostru suflet, în pridvorul sfintelor ctitorii. Vom simți atunci cum ne afundăm în veacuri de istorie națională încercată cu mari fapte.

Așa dar, cercetătoare și cercetători de locuri și lucruri frumoase în țara noastră frumoasă, porniți pe minunata vale a Olului și opriți-vă în primul rând la Mănăstirea Cozia. Lăsați ca sufletul vostru să prindă contact direct cu trecutul

Întrați apoi în biserică. Pisania de pe pragul de sus, dela intrare, deschide poarta de fier greu a celui de al patrus-

prezecelea secol, când viteazul, înțeleptul și creștinul „Domn al Țării Românești, Duce de Făgărași și Almas, Ban al Suverinului, Stăpânitor al Silistrei și Dobrogei”, Mircea cel Bătrân (1386—1418), pune temelie de vece drepturilor noastre naționale în părțile de sud, iar prin ridicarea acestui sfânt locaș, arată generațiilor nesfârșite de Români, că sensul luptei și culturii lor nu poate să fie decât sub semnul crucii lui Christos. Acest mare Domn a ținut să-și aibă grănița chiar în această biserică, care pe timpul său lumina viețea unei întregi ce-și cu rost de pază pe strămtul defileu al Olului. Alături de el, peste două veacuri, vine să-și găsească odihna de vece și Maica Teofana, pe numele vieții lumesci Teodora, mama marelui Domn Mihai Viteazul. Îndată ce eroul legendar al neamului nostru și-a luat sborul spre marile fapte care au umplut un secol, mama îngrijită se retrage în chiliile dela ctitoria lui Mircea. Aci, în sihăstria dela Cozia, soțiile credincioase aduceau Maicii Teofana toate veștile frumoase despre fiul său. Tot aceste soții, la înapoiere, raportau marelui căpitan, că Măria Sa, Maica Teofana, este bine și că mereu o găsec în chilioara ei rugându-se și citind Paraclisul Maicii Domnului: „O, prea luminat nor, Maica lui Dumnezeu, pe cei ce luptă cu (contra) noi surprăi cu dreapta la cea săpânitoare și atotputernică și pe cei asupriți îi mântuiește.” Tot aci, după cum spune amărta mamă prin gura cronicarului, mă ajunse veste de săvârșirea zilelor drag fiului meu Mihai Voevod și de sărăcia domnească a a coconajilor domniei lui, prin țările străine și fiu de plângere și de suspine ziua și noaptea.

Neogoe Basarab, în răvna să întru cele creștinești, nu uită nici el de vechea ctitorie de pe valea Olului. Sub conducerea Domnului martir — Constantin Brâncoveanu — mănăstirea în întregime este renovată, i se adaugă în pridvor, la colțul din dreapta, cum intri în pridvor, se zidește o fântână, care prin brațele unei sfinte cruci aduce apa rece și înviorătoare din adâncul muntelui.

Pictura din interior, în parte este rămasă din secolul al XIV-lea. Cea din pronas. Sfintii sunt prezenți într-o manieră simplă, însă cu multă sinceritate. Simbolul marilor dăruiri creștine. Restul picturii din naos și pridvor prezintă arta din epoca brâncovenească. Grandoare, atmosferă de bogăție și credință. La intrarea în naos, pe dreapta, se vede chipul marelui ctitor, Mircea, cu fiul său Mihail, prezentând sfânta biserică. Fecioara Maria, care își poartă fiul în brațe. În partea stângă a intrării se află pictată familia Jupanului Drăghici Cantacuzino, în costume scumpe boieresti, ca una care a ctitorit pictura cea nouă a bisericii (anul 1705). Este epoca de înfăptuire a Cantacuzinilor, asupra căreia scrierul Pavel de Alep, cu prilejul călătoriei sale prin Țara Românească în a doua jumătate a sec. al XVII-lea, înțelege să-și ia destule note de călătorie. „Este epoca de mare prosperitate a boierimii indigene, care ține până la sfârșitul Brâncoveneștilor.”

Stăpânit de freamătul vieții naționale de acum cinci secole, în reculegerea de care te bucuri privind în cele din urmă forma și stilul arhitectonic al ctitoriei marelui Domn muntean, testamentul lui Nicolae Bălcescu se împănăște cu litere de foc parcă în adâncul conștiinței noastre: „Moștenitori ai drepturilor pentru păstrarea cărora părinții noștri au luptat atâta în veacurile trecute, fie că aducerea aminte a acelor timpuri eroice să deștepte în noi simțământul datorințelor ce avem de a plăti pentru viitorime, această prețioasă moștenire.”

ION ȘTEFAN

(Urmare din pag. 6-a)

JURNAL LITURGIC

Elemente de morală laică în evanghelie. Sunt semănate în predicile lui Iisus despre raporturile dintre oameni versete ce înconjoară dragostea, plasând accentul mai repede pe respect sau pe necesitatea de a ne pune de acord cu cerințele conviețuirii sociale, pe echitate. O pildă pentru primul caz: Cine va zice fratelui său nebanul, vrednic e de focul Gheenei. Trebuie deci să te consideri egal cu oricine, să-ți acorzi respectul cuvenit. Un exemplu pentru al doilea caz: Ci toate câte voți să vă faceți vouă oamenilor, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este legea și proorocia. Nu transpune nicio intenție de supunere la așeză, la sacrificiu, din aceste cuvinte, care pot fi piatră de temelie, pe o etică, o justiție socială. Că aceste vorbe nu trasează o conduită de inspirație divină, se poate vedea și din faptul că Iisus le justifică, le susține recurgând la autoritatea legii și vechimea proorocilor, deci principul lor e anterior intrării sale. Ori, tot ceea ce constituie o chemare la adevărată viață creștină în predicile lui Iisus, un îndemn ca să-ți urmezi prin a-ți lua crucea, e cu desăvârșire nou. În orice caz, în precepte ca acelea citate mai sus, Hristos a făcut concesiile omului social.

Îubește pe aproapele tău ca pe tine însuși. — Mă întreb dacă cu puțină indulgență nu s'ar putea interpreta, pe cale perfect logică, în sens naționalist, aceste cuvinte ale lui Iisus. Îți este „aproape” cel de o lege, de o credință, de un sânge. Nu-ți poate fi nicidecum „aproape” un păgân, un dușman, ceea ce nu înseamnă că nu se împune să-ți respecti și pe ei întru atât întru cât sunt oameni. Numai că pentru o asemenea interpretare e necesar să facem abstracție de parabola samariteanului.

Nici pe capul tău să nu te juri, pentru că nu poți să faci un fir de păr, alb sau negru, — a spus Mântuitorul. Limitarea forțelor omenești e aci categorică. S'ar părea chiar că ni se refuză prin aceste cuvinte sențențioase, orice elan creator. De fapt, accentul pare pus pe incompatibilitatea orgoliului individual cu se visează suveran pe sine însuși, cu condiția mărginită, umilă a omului, care nu-și poate sustrage destinul incapacității de a-și crea viața.

Dați Cezarului ce-i al Cezarului și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu. — Acest răspuns prudent al Mântuitorului către trimișii fariseilor definește succint existența umană ca participând la două planuri de viață distincte, — la unul natural și social și altul spiritual, la regalul cezarilor și la împărăția lui Dumnezeu.

Cel ce vrea să fie stăpân, să fie tuturor slugă, — acesta e unul din cele mai bizare paradoxuri ale lui Iisus și nu e greu de ghicit cât trebuie să fi nedumerit pe ucenici o asemenea răsturnare

a obișnuinței. Și totuși, se admite și azi — și e unul din preceptele militare — că pentru a ști să comanzi, trebuie să știi să ascuți, să execuți.

Cei ce se smereșc se înalță. — A te considera perfect moral, trădează un orgoliu inadmisibil. Orice orgoliu este o slăbiciune, întrucât de determină să dezertăm dela smerenie. Țăria omului se măsoară după capacitatea de a se smeri. Orgoliul e de sigur o atitudine de resortul societății, implicând dorința de a crește în ochii publicului. Există și o umilire de orgoliu, pentru a te înălța în vâzduț al oamenilor în mod indirect. Te umilești uneori, pentru a se uimi alții de abținerea și voiața cu care ești înzestrat, de ușurința cu care renunți în aparență la tine. În orice orgoliu sălășluiește puțină minciună, după cum disprețul fuzionează cu ignoranța.

În Dumnezeu, pentru a-și întoarce ochii spre tine, trebuie să crezi cu toată ardora. Nu e necesar să crezi însă în diavol, pentru a-ți aparține. Dracul e mai puțin selectiv. Berdiaeff nota undeva că „religiei lui Dumnezeu adevărat se opune numai religia lui Satan”. Nu există neutralitate religioasă.

Ai fi sfânt: a te considera, a te simți cel mai mândru cu noroiul păcatelor, a te sbate mai mult decât oricare altul după purificare. În creștinism nu poți fi indiferent sau optimist. Cu cât te înjosești, cu atât te ridici. Cu cât te vezi mai încărcat, mai pătat de greșeli, cu atât te sforțezi să te purifici, să expiezi. Sfântul chiar pe culme se crede scufundat în noroi. Acesta e supremul dispreț față de tine. A fi sfânt: a te umili, pentru a te înălța. A te înălța, cu conștiința că te cobori. Sfântul e un modest incorigibil.

Credința fără fapte moartă este. — Mă întreb ce „fapte” ne-ar da posibilitate singurătătea să realizăm. „Faptele” creștine presupun socialul. Solitudinea nu poate ajuta credinței.

Ar trebui restaurată în lume atmosfera interioară, spirituală dinăuntru, al catacombelor. Sinceritatea, încrederea, coeziunea, smerenia din sânul lor. Numai astfel s'ar putea produce o deplasare spre interiorizare în spiritualul lumii moderne și s'ar realiza un climat de comuniune sinceră, internă, care să depășească simple raporturi externe de azi, întemeiate se pare, după manifestările lor, în mod precumpănitor, pe interese. Interesul e adesea un dușman al omului.

„Fructul oprit” de care vorbește Biblia se țesează la diverse interpretări, mai mult sau mai puțin profane, el ramificat în tot cazul o seamă de semnificații interesante. Să ne gândim bunăoară că printre virtuțile magice, pe care diavolul cu chip de șarpe le acorda mărului interzis,

se afla și aceea de a face dintr-o dată a-toate-știutori, pe cei doi ispitii. Reiese din aceasta că și înaintea păcatului originar exista pentru om o zonă eclipsată, necunoscută, misterioasă. Deci se impunea dintr'un început ca omul să accepte existența misterului. Nu mai puțin „fructul oprit” învederează că chiar în paradisul adamie omul era supus unui destin de restricții, de autocontrol, de renunțare la anumite lucruri, că nu i se permitea absolut totul. Dacă ar fi să considerăm povestea biblică drept o simplă legendă, atunci morală degajată de faptul acesta simbolic ar fi aceea că omul păcătuiește chiar împotriva firii sale dacă nu se abține dela pulverizarea porților ferecate ale misterelor și nu-și întuiește limitele pământene.

Diavolul n'a câștigat nimic dela cel din urmă dintre tâlhari, care nădăjduște încă. (François Mauriac). — Samariteanca depravată, femeia adulteră, vameșul, lucrătorul din ceasul al unsprezecelea, tâlharul de pe cruce, — toți ne umplu inimile de nădejde, ne îndeamnă să sperăm în mântuirea noastră.

Crede quia absurdum. — Cu o asemenea afirmație ce frizează fanatismul, Tertulian făgăduiește necesitatea certitudinii logice în religie.

AUREL DIACONESCU

Anapa

CRONICA DRAMATICĂ

TEATRUL DIN SARINDAR: „BALAUL” Comedie în trei acte de JACQUES DEVAL.

TEATRUL GIOCONDA: „GIOCONDA IUBESTE”, PRETEXT MUZICAL IN DOUA ACTE, (24 TABLOURI), DE NICUSOR CONSTANTINESCU, MUZICA DE ION VASILESCU.

Piesa de la „Sărintar” este specific franceză, în sensul bun al cuvântului. E o comedie amuzantă, cu un dialog inteligent, lipsită de vulgarități, cu spirite viioale, plăcute.

Si jucată bine, deși nu prea armonizată „maniere” de joc. Astfel, este interesant de văzut cum se întalnesc în aceiași piesă și pe același scenă, o primă manieră, ca să zic așa, a „Sărintarului”, în frunte cu d. Maximilian și cea de a doua, aceea a „Naționalului”, reprezentată prin d-na Marietta Sadova și d. George Marcovici.

Primul, împreună cu ansamblul Sărintarului jucau piesa „în comedie”, sau chiar „în farsă”, pe când ceilalți doi jucau o a plombul și greutatea pe care ar fi pus-o într-o piesă din marele repertoriu!

De, se înțelege că în felul acesta nu prea erau în ton: nici cu piesa, nici cu restul actorilor, nici cu sala care, cu un instinct și o intuiție justă, prinsese mai bine nota adevărată a comediei, răsând și aplaudind la scene în care d-na Sadova și d. Marcovici erau gravi și gata gata pe punctul să pună marea pedala de orgă!

MARIETTA SADOVA

Mai exact, s'ar putea spune că au fost nu două ci chiar trei genuri diferite, dacă în joc s'opunem teatrul Național Sărintarului am fi în seama de actori, pentru că și d. Marcovici se deosebea fundamental de d-na Sadova, așa că, în afară de tonul d-lui V. Maximilian, de comedie ușoară, franțuzească — de aceea cum am spus, d-sa este acela care a fost în nota justă, jucând spumos, într-o ușoară învârtire de humor și dușoie, în care d-sa deosebit excelent — am mai avut oclul d-nei Marietta Sadova care luase un ton de par' car fi jucat Claudel, ceva de soție și de mamă sacrificată, un fel de Mater Dolorosa; iar cât despre d. G. Marcovici, nu mai vorbesc: d-sa parcă ar fi fost în „Crimă și pedeapsă”!

Nu zic că nu s'ar putea juca și așa — și atât d-na Marietta Sadova cât și d. Marcovici, în felul lor au avut fără îndoială un joc de scenă frumos, și personajele, dacă piesa nu ar fi fost chiar comedie și încă bulevardieră, desigur că așa ar fi trebuit să fie trasate pentru situațiile pe care eroii ei le trăiesc — dar ce idintăi care nu a voit-o în felul acesta a fost însăși Jacques Deval!

A proceda altfel cu o piesă ca „Etienne” e ca și cum te-ai duce eu blăniuri grele și „en grande toilette” la o chermesă sau a aduce orchestra „Fillarmonte” la „Savoy” ca să-l acompanieze pe Vasilache!

Dar dacă am făcut această remarcă nu este ca să micșorez meritele acestor doi actori, care, lucid odăi, cu toate că nu au fost în ton, au jucat frumos.

Nu de alta dar d-na Marietta Sadova este și rămâne o actriță bună, serioasă, cu mare experiență teatrală iar d. Marcovici, de asemenea, deși tânăr, este un actor de viitor, un actor de școală deosebită serioasă.

MEMENTO CINEMATOGRAFE

- SCALA: Dragoste de cavalierist și jurnal.
- REGAL: Macario la tribunal și jurnal.
- VICTORIA: Dragostea învinge moartea și jurnal.
- ELYSE: Caravana sclavilor, jurnal și trupă.
- VOLTA BUZEȘTI: Macario viconte, jurnal și trupă.
- ROMA: Dreptul la viață, jurnal și trupă.
- CARMEN SYLVA: Ospățul nebunilor, jurnal și trupă.

(Menționez că aici cuvântul „serie” nu vine chiar incidental...)

În ce-l privește pe d. Marcovici chiar vreau să adaug ceva: l'am văzut când încă era în conservator și mi-am făcut, chiar de atunci, o părere valabilă în primul rând pentru mine.

Am spus de atunci că va ajunge cândva unul dintre marii noștri actori, încontestabil mare, și am mai adăugat că d-sa, totuși, va face și mare rău teatrului românesc.

Pentru a ajunge un bun actor trebuie să spună că are tot ce trebuie: o voce dramatică, un joc de scenă bun, un admirabil temperament teatral și, în plus, o voință de a ajunge actor mare, care se simte, aproape!

Deci o prestidiviner! În numărul mare de azi și de totdeauna al cabotinelor, pe de o parte, și al „funcționarilor teatrali”, pe de alta, desigur că asemenea calități și singuralizate — și nici vorbă că-l vor crea și dușmăni, că se vor face jucării să i se bazeze drumul, — dar nu-i mai puțin adevărat că până la urmă el îl vor împune. De asta surt sigur.

E, prin urmare, un fel de profeție pe care încerc să o fac. Intențiat, totuși, după cum se vede, pe raționamente și intuiții.

Dar am spus — și cred așa — că George Marcovici va face la vremea lui și mult rău teatrului românesc pentru că genul d-sale va fi limitat.

Cu alte cuvinte George Marcovici „va face școală”!

Ori, acesta va fi răul, căci, ceea ce d-sale, datorită unui complex de însușiri, îi merge, nu-i va merge oricui, nu și celor ce îi vor suferi influența.

Se va întâmpla oarecum, ceea ce s'a întâmplat și cu marele Nottara pe care genul acela oarecum declamator, acele gesturi mari, teatrale, îl prindeau, pentru că Nottara era un mare actor, de mare talent, avea căldură, avea forță dramatică, în timp ce, același gen, moștenit de alții mai puțin dotați, capătă mai degrabă — și urmele școlii lui Nottara și astfel se mai resimt — un parțiu desuet.

D. Marcovici are masea tragică. Orice ar face și orice ar voi,

chiar când râde sau când, mai exact, vrea să râdă.

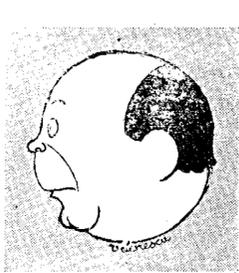
Ce caută, dar, într-o comedioasă franțuzească? Capul, cu protuberanțe și asimetrii — în realitate nu le are dar prin nu știu ce simțanțietate a figurii și a ochilor dă această impresie — îl fac să fie, și eu așa îl văd, un interpret ideal în special pentru ruși, pentru personajii ca Prințul Mușchin, pentru Stavroghin, pentru Smerdiscoff, etc., pentru figurile coborâte din paginile lui Tolstoi, lui Dostoievski sau ale lui Gorki.

În primul rând pentru astfel de roluri.

Și acum să mă întorc la ceilalți interpreți.

Cea mai bine, în ordine, a fost d-ra Virginia Popescu care me-a dat o minunată Vassia Poustiano, rol bine jucat, care i se potrivea admirabil și în care a adus grația d-sale de totdeauna, o anumită gingașie care se vedea până și în acel delicios gen de pronunție rusească care o făcea foarte amuzantă.

Bine prins și de asemenea amuzant, d. Virgil Vasilescu în rolul soțului înconronat, Cezar Poustiano.

V. MAXIMILIAN

În notă și cu accente juste d-ua Virginia Stoicescu.

În roluri oarecum de ansamblu, destul de bine deosebite d-nea Cella Marion și Lucia Georgescu, cum și d-rii Titu Vedea și C. Vurtujanu. Direcția de scenă d. V. Maximilian.

Așa cum am arătat, nu a cam armonizat cele două „maniere” și astfel nu a creat o unitate de atmosferă spectacolului. Altfel, însă, regia destul de bună.

Teatrul din Lipscani, renovat și prezentându-se cu un aspect cu totul civilizat față de ceea ce a fost mai înainte, și-a deschis stagiunea cu „Gioconda iubeste”.

Este — și pe drept cuvânt așa o și numesc autorii ei — un pre-text muzical.

Atâtă tot!

Spectacolul, ca toate de acest gen, are și multe inevitabile umpluturi, are și destule lucruri bune.

Day publicul are ocazia să audă câteva muzici de ale lui Ion Vasilescu, frumos imbinat, și să vadă câteva dintre cele mai cunoscute vedete dela noi: Virginia Popescu, frumoasă, grațioasă, — după cum se vede joacă în fiecare seară și la „Sărintar” și la „Gioconda” — LuLu Nicolae, deosebit de simpatică; Elisabela Henția, pe care publicul o apreciază de multă vreme ca pe o bună dansatoare de revistă; Victoria Medea, deosebit de plăcută Virginia Rome novsky, amuzantă și plină de nerv; apoi Sile Popescu, Cornelia Teodosiu, Lucy Chevalier, Ioana Mateache, și, în fine, Grăzicla Bășeganu, Victoria Mihăilescu, Ileana Adrian, țigănoasă Mița Păun — nota „vedetă” — cum și d. Niculescu-Buzău, cu admirabilul d-sale simț al scenei și al publicului, Ștefan Iulian, care ar putea fi numit un fel de pionier al spectacolelor vesede dela noi, d. George Gzoner și d. I. Costin.

Am lăsat-o în mod special la urmă pe d-na Maria Tânase pentru că vreau anume să-i subliniez prezența în revistă: un deosebit talent și, mai cu oselire, un talent deosebit de original.

Fie că-i vorba de un cântec caricatural, fie de unul popular, fie de unul de mahala, d-na Maria Tânase dovedește un instinct artistic neobișnuit, care se remarcă în toate intonațiile pe care le dă, în toate nuanțele pe care le pune.

În aceste cântec ale d-nei Maria Tânase — care pot fi ori-când și de ordine cântate, dar nu la fel, — se vede în adevăr un rafinement deosebit. Am putut să-mi dau seama de aceasta și mai mult la niște repetiții dela radio, când, urmărind-o, am putut să-i văd admirabilul simț muzical, un simț deosebit al ritmului și totodată, o deosebită inteligență muzicală.

Țin să spun acestea cu toate că știu că multă lume nu o agrează, sau nu-i agrează genul; toți aceștia, însă, ar face bine să o vadă, s'o audă și, mai cu seamă, să fie atenți la felul cum cântă și la toate acele mici lucruri care deobiceu trec nebagate în seamă, dar care, ca în totdeauna în asemenea materie, fie să se deosebească ceiașe iese din mâinile unui om obișnuit, de ceiașe iese din mâinile unui om de gust, cu simț artistic.

ALEXANDRU DRĂGHICI

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

ECOURI teatrale

„A FI SAU A NU FI?”

Intrebarea aceasta nu-i luată din ceace Shakespeare a scotit, prin Hamlet, ca problema existenței sau neexistenței omului, ci e o întrebare care se referă la ceva apropiat nouă, rudă de-aproape cu regulile teatrului oficial.

Ceace vrem să știm e următoarea lucruri: A fi membru în comitetul de lectură la Teatrul Național și a nu fi critic dramatic? Sau a fi și critic dramatic și membru în comitetul de lectură?

După cât știm, există un text de lege care — e drept — se referă la directorii de teatre naționale cari nu pot fi în același timp și autori jucăți pe scenele oficiale, și — dacă nu mă înșel — ceva, ceva, ar fi și cu membrii din comitet cari de aceeași piecie se lovesc, când ar fi cazul să prezinte lucrări, deși s'a cam trecut la mulți cu vederea.

Dar dela „celebra” piesă a d-lui Clorou, care a avut o cădere de autentică celebritate, mă tot stăpânește această problemă în urma estirilor cronicii dramatice dintr'un ziar de dimineață, semnă de un talent cronislar, care însă e și membru de lectură la Național.

F drept că, dacă m'ar întreba cineva: există vreo lege care să oprească lucrul acesta?.. așa răspunde simplu: nu, fiindcă așa este.

Dar parcă ceace e de natură să fie mai întâi însușită de oameni ca o poruncă a unor reguli de conștiință, prebuste neapărat dictată de legi?..

Deaceia întreb : a fi critic dramatic fără a amestec în hotărârile unui repertoriu oficial, sau a fi și una și alta?..

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

Dela un timp, presa teatrală găzduiește în pagini numele că-torva tineri actori, cari porniți dela început pe drumul unei cariere bine stabilită, se abat să-mi facă și altceva decât doar teatru.

Prezența lor în această presă de specialitate, le-am considerat-o ca un serviciu pentru întretinerea colanului cu un material informativ de calitate.

Am văzut însă că, abandonând notița sau chiar rubrica, s'au reperit la articolele pretențioase și „savante” cari de multe ori păcătuiesc prin-o flagrantă des-perechere a fondului de formă, ba nuanțându-se și pe câte o strețută pantă a ridicolului.

Ultima ispravă a acestor domni

„CONSACRAȚIL.”

cari la vârsta celor — cel mult — 28 de ani, se și cred consacrați, ne-o dă articolul: „Ofensiva neisprăviților”!

Insus titlul poartă un cuvânt care strecoară dela început fiori unui pamflet, mai ales când articolul se referă la cineva și mai tânăr decât ténărul sem-natar.

Autorul uită de tragedia lui vârsta, se adresează celor deabia pășiți pe bănoile conservatorului, dela înălțimea celor 6-7 ani de carieră actoricească, cu un aer de maestru sever, încât ai vedea parcă o vină și la d-nii Stoin, Soreanu, Ciprian, că au „îndrăznit” să se situeze înaintea unui asemenea „dascăl”!

„Consacrații” aceia vor să stabilească de pe acum o erarhie, onorată doar de poșta lor cât mai sus și în teatru și în gazetărie.

Bine, bine, dar atunci, talentul de ce parte atâră, fiindcă de-a-mândouă e cam greu...

„PERLE”

Îmi place să urmăresc acele rubrici „colorate”, „zig-zagate” sau așa ceva, din pagina 2-a dela diferite ziare, unde se de-bat a-tătea chestiuni literare și unde d-ni când în când mai au fugiri și în domeniul hazului, insuficient fiind de „perlele” de stil, găsite la cine știe care „cronislar”!

De obicei aceste note marginale din ziar, se referă la foi din provincie, neglijând să urmărească uneori și săptămânalele de teatru din Capitală, cari de multe ori dețin sursa „perlelor” de acest soi.

Buniciară o „cronică dramatică” din Craiova apărută într-o gazetă de teatru săptămânală:

„Musulmana Ithume — iubita lui Alexandru Bogdan-Vodă — elevă în anul I al conservatorului „Cornetti” a fost gresită aleasă, etc.”!

Dacă domnul „critic dramatic” din Craiova, scrie că Musulmana Ithume — iubita lui Alexandru Bogdan-Vodă — elevă în anul I al conservatorului cutare, a fost gresită aleasă, ne întrebăm: cum de a făcut gazeta cutarească o atât de însemnată alegere ca să-și înalte pe acest domn din Craiova la rangul de „critic dramatic” pentru Oltenia?..

PORTRET...

Îmbăiat de ursitoare în ceace uneori pentru om caracterul și cinește sunt potrivite doar acolo unde este și bogăție, G. Ciprian, „omul”, s'a văzut bogat în calități, dar sărac la începutul lui tradnic de viață.

Teatrul „Intim”, cascada directorilor, își deschide din nou porțile la 14 cor. o comedie muzicală „Don Quijotte”!

Pentru celelalte, ambia de-a continua în ciuda atōtor scăderi de rețetă, așful rămâne și pe mai târziu un semn de întrebare.

I. M. LEHLIU

Pe motive de acestea, susținute într'un cadru quasi epic, se susțin cele mai bune poezii ale lui Cerna.

Precum se vede: sărac, în lexie, lipsit de imaginație, tehnica poetului dobrogean constă numai într'un retoricism care transpătrâ un puternic elan vitalist. Substratul este, însă, intensitatea de simțire. Aici rezidă taina victiții și a duratei poeziei cerniene.

Mai mult poet decât artist, precum s'a mai spus.

Și aceasta, în erotic, în care excelează mai mult. Temei-nic, aici se dovedește adevăratul și incontestabilul sport Cerna apare, în majoritatea cazurilor, diametral opus lui Eminescu. Pe când maestrul găsește în „iubire” un lung prilej pentru durere, „

NOTE ROMANEȘTI

SABIN VELICAN

este, fără îndoială, unul din scriitorii noștri cei mai aproape de rădăcinile însăși ale vieții. Dară Sabin Velican mai face parte din numărul celor câțiva prozatori români care își au stilul lor, neputând fi confundat cu altcineva. De aceea îl urmărim cu interes și simpatie.

La redacție ne-a sosit cea de a doua și de a treia carte de proză a d-sale: „Drumul Sevastopolului” și „Frumosele”. De amândouă operele ne vom ocupa la partea de cronică literară a revistei noastre. Aici însemnăm numai că d-l Sabin Velican, autorul extraordinarului și discutatului „Pământ viu”, mai are, în manuscris, două romane: „Glod” și „Cartea cu neguri” și un „Basm creștin”, cărui li spune, simplu, poveste.

I. D. PIETRARI

vigurosul poet oltean a ajuns la cea de a șaptea volum de versuri. După surprinzătoare „Scrisori de primăvară”, „Poeme cu vin și haiducii”, „Poeme cu livezi”, „Scrisori pentru poezii”, după puternica „Ne fac dojană grea străbunii” și avântata „Carte cu eroi”, iată-l în vînturile volumului „Spre zăpezi”. În rezervă avem cunoscută cronică literară

MARLE SALT

se numește cartea cu poeme eroice publicată, la Ploiești, (Colecția „Gând Prabhovan”) de d-l Leonida Secrețeanu. Autorul „Cneazului peste furtuni”, volum de versuri de război apărut, e numai un an de atunci, în colecția „Universul Literar”, se dovedește a fi de tot fecund. „Marle salt” e o carte prin care se definește o sensibilitate și un talent. Vom reveni.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

vine în numărul-i pe Octombrie, cu un cuprins care o situează ca deobicei, în fruntea revistelor românești. Iată: Un romantic rece. Adolphe (B. Munteanu), Versuri (I. Pillat), C. udată în tîmplare (V. Papilian), Destin (M. Beniuc), Cîntec de izvor (N. Crevedia), Intre istorie și folklor (O. Papadima), Din ciclul „Doine” (A. A. Chirescu), Versuri (I.

Frunzetti), Bătrânețe (Al. Raicu), Noțiuni de judecăți aritmetice (Ing. Cristea Niculescu), Versuri (Magda I. Snos), Versuri (Iulian Popa), O viață simplă (N. Lazăr), Incursii (Marjan Lotru), Versuri (Al. Alexianu), Despre esența și aspectele umanismului (C. Săndulescu), Versuri (Al. T. Stamatiad), Clasicismul stilistic; poporane (D. Caracostea); Sevastopol 1942 (Col. Al. Petrescu și ept. Aurel Marin); Gh. I. Mihăescu (VL Dogaru), Pe margini de cărți (O. Șulău), Viața poeziei (I. Șugariu), Discuții și momente din cultura Embii ceha (Tr. Ionescu-Nișcov), Erolism românesc (Ecaterina Săndulescu), Montherlant în actualitate (Adrian Marino); Umanism antic (Gh. Bulgar și N. Fredescu), Literatura (P. P. Ionescu și Al. Nanu), REVISTELE REGIUNILOR SI PROFESIUNILOR ROMANEȘTI (Petru Comanescu), Co-grafice (Cr. Stina Zapateu), Teatrul (O. Papadima), Filosofie generală (O. D.), Teologie (Protos V. Vasiliache), Știință militară (V. Teodoru), Economice (Costin I. Murgescu), Medicină (Emil C. Crăciun, Dr. Sturza, Dr. I. Nemoianu).

D.L. OVIDIU PAPADIMA

pe care l-am omis din cuprinsul Gândirii (XXII,7) închinată poetului V. Voiculescu, scrie următoarele în al d-sale „Peisajul interior din poezia lui V. Voiculescu”: „În poezia lui V. Voiculescu peisajul interior nu e un mod de a se exprima, ci dimpotrivă: exprimarea unui mod lăuntric aparte, pe care poetul simte nevoia să-și lămurească, cu acea sinceritate oarbă, dură, cere a ceea ce tuturor marilor descărcări de puterice conștiințuri lăuntrice”. În studiul d-sale, d. Ovidiu Papadima insistă și asupra barocului din stilul poetic al d-lui V. Voiculescu. Barocul de care vorbește d. O. Papadima nu are nicio legătură cu accepția jorantă a cuvântului din circulația lui cotidiană și împoziția la noi, — circulație care-l face, oarecum, înțeles cu termenul de „bombastic”; — barocul la care se referă d. Papadima reprezintă o epocă și un stil, iar aplicat poeziei d-lui V. Voiculescu, indică o concepție. Studiul d-lui Ovidiu Papadima e plin de sugestii și, cu atare, ne-a sugerat întrebarea: „d. V. Voiculescu fiind medic, — care sunt ecurile profesiei d-sale în poezia pe care a scris-o până acum?” Ar fi nimerit să se o-

Cum puteți, vajnie pe moarte ncleștați, ține această strângere stranie? Taci și te miră — poate sunt trați! Infricoșată taină și danie. — Turbure sânge, unde mă duci? Valuri de neguri, blestem, otravă. Limpede suflet: cântec de cuoi, RĂS de copil, lumină suavă! — Vesnică navă, vamă de-o si, La țarm peste vreme cine

v'asteaptă? Sânge și suflet, cine-o primi stramba osândă, cumpăna dreaptă? (I. Pillat, Singur).

„Ce vă tot involburăți răzmeriți gânduri voi, în țigva mea bețivă?”

Ori tu crezi că soarta nu ți-o meriți, înmă de-atătea ori naivă? — Vezi și tu nă-tuturora dat să se'mbuibe'n aurul vieții, Tata... om sărac la noi în sat, Mai sărac sunt eu ca toți poeții. — Dar de aceea, strănsca mea liră, Nu te teme, nu te pun în cu. Cântul meu ca mana se respiră Peste jalea grea a veacului. — Dacă astăzi Blaga sau Argezi sunt mai mult

decât Mihai Beniuc, s'or topi răcelile zăpezii Când va fi de aicea să mă duc... Dar în zori când va cănta cocoșul Și vor curge noi lumini pe frunți, Săhul meu va fi păunul roșu Beat de slavă dănuind pe munți. — Vie-apoi prăpădul peste mine! Vălmășit în marea turburare Doar atât mai am să strig la tine: Ai și pentru neamul meu iertare”. (M. Beniuc, Destin) (Direct sfidând estetismele, crescând din străfundurile sufletului, versul pe care-l scrie Mihai Beniuc este cel mai autentic viguros vers al zilelor noastre).

„Așteptând să vină cel drag, am pus o ramură verde pe prag. Fereștile, nu știu cum lumineau. Parcă radeau. Florile aduse din câmp au fost și ele vesele un timp. Toate lucrurile câte erau în casă se făcuseră de argint și mătăsu. Dar a trecut amiaza. E seară. Oamenii intră în casele lor. Păsări obosite de zbor în cuburi ascunse coboară.

Ridic ramura stinsă de jos: amândouă suntem de prios”. (M. Isanos, Așteptând).

„Se gătea veselă la casele vechi, Jupănițele lui au horit până în seară. Le dureau toartele scumpe din urechi și chipurile lor se topeau ca de ceară.

„Dumneaei, în oglinzi pălălae Aburea ca vinarsu'n pahar, Avea părul de călți și sub strale goliciunea cu miezul amar. Degetele ei de nai mi s'au prins De sponci, ca niște găitane. Lumânările au sfărâit și s'au stins Cu apele din sălbi și ghiordane. Sultarul ghebos, fără dinte, Cu roșu văpsit în obraz, Adormise trudit în veșminte Și purpură moale de Cneaz.” (Al. Alexianu, Neuitatele seri).

Asupra numărului pe Oct. al R. F. R. vom reveni.

„Așteptând să vină cel drag, am pus o ramură verde pe prag. Fereștile, nu știu cum lumineau. Parcă radeau. Florile aduse din câmp au fost și ele vesele un timp. Toate lucrurile câte erau în casă se făcuseră de argint și mătăsu. Dar a trecut amiaza. E seară. Oamenii intră în casele lor. Păsări obosite de zbor în cuburi ascunse coboară.

Ridic ramura stinsă de jos: amândouă suntem de prios”. (M. Isanos, Așteptând).

„Se gătea veselă la casele vechi, Jupănițele lui au horit până în seară. Le dureau toartele scumpe din urechi și chipurile lor se topeau ca de ceară.

„Dumneaei, în oglinzi pălălae Aburea ca vinarsu'n pahar, Avea părul de călți și sub strale goliciunea cu miezul amar. Degetele ei de nai mi s'au prins De sponci, ca niște găitane. Lumânările au sfărâit și s'au stins Cu apele din sălbi și ghiordane. Sultarul ghebos, fără dinte, Cu roșu văpsit în obraz, Adormise trudit în veșminte Și purpură moale de Cneaz.” (Al. Alexianu, Neuitatele seri).

Asupra numărului pe Oct. al R. F. R. vom reveni.

„Așteptând să vină cel drag, am pus o ramură verde pe prag. Fereștile, nu știu cum lumineau. Parcă radeau. Florile aduse din câmp au fost și ele vesele un timp. Toate lucrurile câte erau în casă se făcuseră de argint și mătăsu. Dar a trecut amiaza. E seară. Oamenii intră în casele lor. Păsări obosite de zbor în cuburi ascunse coboară.

Ridic ramura stinsă de jos: amândouă suntem de prios”. (M. Isanos, Așteptând).

„Se gătea veselă la casele vechi, Jupănițele lui au horit până în seară. Le dureau toartele scumpe din urechi și chipurile lor se topeau ca de ceară.

„Dumneaei, în oglinzi pălălae Aburea ca vinarsu'n pahar, Avea părul de călți și sub strale goliciunea cu miezul amar. Degetele ei de nai mi s'au prins De sponci, ca niște găitane. Lumânările au sfărâit și s'au stins Cu apele din sălbi și ghiordane. Sultarul ghebos, fără dinte, Cu roșu văpsit în obraz, Adormise trudit în veșminte Și purpură moale de Cneaz.” (Al. Alexianu, Neuitatele seri).

Asupra numărului pe Oct. al R. F. R. vom reveni.

unde nu poți ofiica oricum și orice”. „Prin aristocrația de alegere a temelor ei e un clasic al Bucovinei tinere. A cântat doruri inalte, purtăți, azururi, nu cele șapte păcate capitale, nu degringolări excentrice de sensații”. „Ceeace caracterizează în-treaga, dacă modestă ca număr de inventar, producție lirică a lui Ion Roșca este un puternic dor de ridicare, de planare deasupra cotidianului și feshinului, departe de lucrurile mărunte, seci și strănte, de a atinge în sbor înalt cerul cu liniștile lui re-gale, de a ingenunchia neajunsul hotar”.

V. JELERU

In Universul Literar din 10 August, doamna Lucia Demetriade Bălăcescu face reflexii asupra ultimelor cărți apărute în România, vorbind și de lucrarea mea: Femmes peintres d'autrefois. Cartea mea a apărut în Februarie și a fost primită cu un entuziasm pe care-l port și acum în inimă.

Duă șase luni dela apariție, — după ce s'a spus tot ce era de spus — credeam că doamna Bălăcescu, ca femeie și fiind vorba de o carte închinată femeilor, va releva ceva nou, va accentua puterea de muncă și artistică a femeilor, deci ceea din rostul cărții, al conținutului, dar își rezervă — ca ceva original — reflexii asupra a două puncte:

1. „...așa avea însă o obiec-tiune de făcut cât privește textul, o obiecțiune care este mai mult un regret. Regretul că vorbind despre pictorițele de altă dată, d-sa nu ne vorbește destul despre „tehnica” acestor artiste, paleta lor, felul lor de a lucra și nu ne descrie coloritul, alcătuirea și compoziția operelor reproduce”.

Această obiecțiune nu este valabilă, pentrucă eu n'am intenționat să fac critică de artă, care a îndemăna ori și cui, dar ideea mea a fost să scriu „viața pictorițelor”, pentrucă nimeni, niciodată n'a scris de ele, nimeni nu s'a ostenit să alege după fragmentele răspândite în lumea toată, ca să facă un tot. Deși pe primul plan există viața lor, totuși am

cupe cineva și de această problemă. Credem că i s'ar revela multe și surprinzătoare adevăruri.

ANTOLOGIEA RADAUTEANA

alcătuită și prefațată cu un mare studiu introductiv de d. E. Ar. Zaharia, e, mai ales, o meritoasă carte de istorie a literaturii bucovinene, căci rădăuteana este această antologie, dar numai într-o atitudine intrucată poezii înmănușiați în volum de d. E. Ar. Zaharia sunt origini din județul Rădăuți. Doldora de date, amintiri, amănunte, judecăți, ironii, cartea aceasta a temperamental surprinzătorului E. Ar. Zaharia, este, cu toate reticențele și scapările ei, dară și cu toate indiscrețiile și micile-i răutăți, o carte peste care nu a putea trece nici un cercetător al aportului bucovinean (de după marea Unire) la scrisul românesc. Vom reveni.

REMARCAM

prezența, în Basarabia Literară (An. II No. 81), a câtorva condeie de mână întâia (P. P. Ionescu, E. Bernea, V. Damaschin, Sărmanuși Kloppstock, A. Vasiliu, Coca Farago, T. Ploș, Al. Baciu, Șerban Basconici, H. Nișulescu, S. Grosu, Ion Șugariu), iară dintre contribuții relevăm „Psihologia orășului” (P. P. Ionescu), „Un călător român în Rusia 1846” (Aurel Vasiliu), „V. Voiculescu” (V. Damaschin) și „Despre Tristețe” (Al. Baciu).

POETUL ION ROȘCA

(n. 9 Iunie 1908), a murit acu zece ani. În ziua de 30 Oct. 1933. Ion Roșca a fost „unul dintre primii poeți iconari ai Arborosei — scrie d. E. Ar. Zaharia în numărul de Duminică 3 Oct. 1943 al Bucovinei Literare”. Spieum, mai departe din cinstitul și completul ca informativ articol comemorativ al d-lui E. Ar. Zaharia: „Pentru dănsul poezia era un altar celast,

unde nu poți ofiica oricum și orice”. „Prin aristocrația de alegere a temelor ei e un clasic al Bucovinei tinere. A cântat doruri inalte, purtăți, azururi, nu cele șapte păcate capitale, nu degringolări excentrice de sensații”. „Ceeace caracterizează în-treaga, dacă modestă ca număr de inventar, producție lirică a lui Ion Roșca este un puternic dor de ridicare, de planare deasupra cotidianului și feshinului, departe de lucrurile mărunte, seci și strănte, de a atinge în sbor înalt cerul cu liniștile lui re-gale, de a ingenunchia neajunsul hotar”.

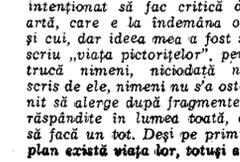
V. JELERU

In Universul Literar din 10 August, doamna Lucia Demetriade Bălăcescu face reflexii asupra ultimelor cărți apărute în România, vorbind și de lucrarea mea: Femmes peintres d'autrefois. Cartea mea a apărut în Februarie și a fost primită cu un entuziasm pe care-l port și acum în inimă.

Duă șase luni dela apariție, — după ce s'a spus tot ce era de spus — credeam că doamna Bălăcescu, ca femeie și fiind vorba de o carte închinată femeilor, va releva ceva nou, va accentua puterea de muncă și artistică a femeilor, deci ceea din rostul cărții, al conținutului, dar își rezervă — ca ceva original — reflexii asupra a două puncte:

1. „...așa avea însă o obiec-tiune de făcut cât privește textul, o obiecțiune care este mai mult un regret. Regretul că vorbind despre pictorițele de altă dată, d-sa nu ne vorbește destul despre „tehnica” acestor artiste, paleta lor, felul lor de a lucra și nu ne descrie coloritul, alcătuirea și compoziția operelor reproduce”.

Această obiecțiune nu este valabilă, pentrucă eu n'am intenționat să fac critică de artă, care a îndemăna ori și cui, dar ideea mea a fost să scriu „viața pictorițelor”, pentrucă nimeni, niciodată n'a scris de ele, nimeni nu s'a ostenit să alege după fragmentele răspândite în lumea toată, ca să facă un tot. Deși pe primul plan există viața lor, totuși am

Si vis pacem...

Dacă vrei pace lasă 'n veșted fum să putrezească zeei casei tale și părăsindu-ți prietenii în drum ia 'n vârful pintenilor colbul moale. Femeea ta, ca un zălog, o lasă unui țărâm apus, sub cer iubit; gemunchiul ei să 'nscrie pe mătăsu urmă de praf rotundă, dela schit. Dacă vrei pace 'mbracă-te în zale și 'nucie sub centură ce-ai avut; pe săni să poarte fetele, pe poale — cu fir albastru — semnul de pe scut; iar scutul lucitor poartă-l în locu oglinzilor umbroase din iatac să-ți vezi în el profilul și norocul ce-vei avea în ziua de atac. Dând fiecăruia ce e al lui du-te să dai ce e pe moarte — morții; treci granița cântând, cu pas tehnic, ca pe o jucărie svărlind sorții. Potoaava să nu surde în pământ. Tu nu-ți poți pierde vremea săpând groapă: du calul tău de frâu și din cuvânt pe malul mlaștinilor și-l adapă, dar, vezi, să nu atingă, bând, cu nara sângele încheșat pe buza ierbii, căci sângele se va spăla cu seara pe care-o vor aduce 'n coarne cerbii. Niciand să nu 'ntorci ochii înapoi, iar sufletul ca palosu să taie! Pe căi greșite, 'n urma ta, și noi târziu o să ajungem la bătaie, când, sus, mânia ta, — stindard, pe vârful și falțai, la turnuri de cetăți care și-au ceruit cu roșii stărvuri hrisoavele sărace în peceți. Dacă vrei pace nu vorbi de pace, ci strigăte de luptă, — da porunci să-l știe rudele, din tați în prunci. Dacă vrei pace nu clădi nimica, ci arde totul — să te ție minte! — căci satele și burgurile — frica le va clădi, din scrum, ca mai 'nainte. Dacă vrei pace bate ban de aur cu chipul tău pe fiecare parte; nu te încununa cu niciun laur; la masă nu vorbi decât de moarte. Copiii tăi, ca tine de semeți, crește-i în codru, printre pui de urs; cu linii vagi pe perii pădureți să ție seama vremii ce s'a scurs. Iar când o să-i aduci, târziu, din vis, trezindu-i la viață mai încoace, sub stema țării, ei să vadă scris: — „Învăț-te să lupți dacă vrei pace!”

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

Glorioasa răpire

Cutremurate vechile împliniri; Trei fete'ntr'o pictură, sânge tănăr... Ca un porumb neașteptat pe umăr, Se apropie de rânile subțiri...

Iar anii grei cu patimă inumăr... Când se coboară în suflet amintiri, Deodată înfloresc nedumeriri. Și nu le știe nimeni al său număr!

Trei mândri cavaleri învinși de mine... Dar peste noapte în port, fără ecou, Trei vase de piraiți le-au dus cu bine...

Sub cerurile înalte un panou, Pe care stau alături: trei corăbii, Trei fete'ntr'o pictură și trei săbii!

Dragoste

Un șir de frunți bolnave zac pe perne... Trăim ca'ntr'o grădină peste care Ecoul vag al frunzelor își cerne Preludiul agoniei viitoare... Iți amintești? A fost cândva o fată Și'n inimile noastre iubitoare Doinea un imn de dragoste curată Arceșul vechi pe-o coardă de vioară. Ascult și acum voarele uitate E par'acelăș cântec, care minte... Iți amintești, prietene, sau poate N'ai timp destul să-ți mai aduci aminte?!

OVIDIU IOANID

= RĂSPUNS =

descri în larg arta lor, compoziția și chiar coloritul (Vezi: Herrada de Landsberg), (Ms. Hortus Deliciarum), Lavinia Fontana (Sf. Fecioara din Bologna), Helena (Lupta lui Alexandru din Muzeul Neapole), Marietta Tintoretto (Autoportret), Artemisia Lomi (aproape toate), Sophonisba Anguisciola (aproape toate), dar o repet, nu am urmărit exclusiv o critică de artă, ci numai o reînviere a vieții lor în legătură cu momentele istorice. Obiecția d-sale ar fi ca și cum eu aș face obiecția că regret că odată cu criticile d-sale de artă, nu scrie câte ceva și de viața sau de fizicul pictorilor asupra operilor cărora d-sa scrie în Universul Literar!

2. Al doilea: „Ne-a mirat faptul că tabloul atât de impresionant, „Judith și Holopherne” este dat ca operă a Artemizei, în timp ce el nu este decât o copie a aceluiași de Caravaggio”.

Să mă țerți, Lucia. Eu n'ași fi pus 20 de ani să scriu cartea, dacă m'ași fi mulțumit numai să răsfosec cataloge. D-ta, ai probabil această ediția veche a lui Ed. Nielli, unde o greșală de text, face să apară Juditha Artemizei drept a lui Caravaggio, Dubul-portret al lui Titian și „Interiorul unei lăzării” de Federico Ricci, drept al călugăriei Plautilla Nelli. După Nelli, s'au scos o serie de volume de artă cu reproduceri, toate trecând la rândul lor greșelile lui Nielli, pentrucă rareori criticii de azi se îndreaptă la sursă; ei pleacă mai departe în studiul lor, bazându-se pe ce s'a scris înainte de alții pe care nu îndrăznesc să-i controleze.

Eu n'am făcut așa. Eu mi-am trecut jumătate din viață în orașele, în mânăstirile și în muzeele de care pomenesc. Toate tablourile ce reproduc le-am văzut, unele le-am dibuit chiar eu, în remizele muzeului, prin gențilea directorului sau a conservatorului muzeului. Reproducerea din cartea mea a fost, cu autorizația specială a muzeului, executată de Casa Allinari, numai pentru mine, întovărășite cu fișă specială, deci la mine nu poate fi vorba de o greșală sau de o confuzie. Dacă Juditha și Holopherne a Artemizei Lomi, d-ta crezi că e de Caravaggio fiindcă așa ai găsit într-o carte, îmi permit să afirm că e o eroare.

OLGA GRECEANU

NOTE ROMANEȘTI

PREMIUL HERMANN LÖNS

pe 1943 a fost acordat scriitorilor Paul Burre și Thilo Scheller, Paul Burre, care luptă în calitate de maior, pe frontul din răsărit, împlinește 57 de ani și este autorul romanului „Die wilden Jäger reiten” (Călăresc vânătorii sălbateci). Thilo Scheller, de meserie șef de partidă de muncă, deci meseriaș, actualmente plutonier aviator, a publicat două volume de versuri, iară recent romanul „Klaus Störtebecker, Gottes Freund und aller Welt Feind” (Klaus Störtebecker, prietenul lui Dumnezeu și dusmanul tuturor”).

KURT EGGERS

unul dintre poeții cei mai revoluționari ai Germaniei actuale, a căcut pe frontul din răsărit în ziua de 12 August 1943.

„URVATERSAGA”

opera capitală a scriitorului german cu renume mondial Hans Friedrich Blunck, a fost tradusă în limba olandeză bucurându-se de un mare succes și de înalte aprecieri din partea criticeii.

IN NUMARUL

celor 60 de opere capitale ale literaturii mondiale ce au fost traduse în limba turcă, la inițiativa ministerului turc al educației și dintre care o parte vor apare la sfârșitul lui Octombrie, odată cu sărbătorirea celui de-al doilea deceniu de existență a noului stat turc, figurează 14 scriitori germani cu 19 opere: două opere filosofice ale lui

TR. CH.

ȘNAPANII

— Alo! Alo! Crestura? Da? Cu respect! Aici Măzgalicescu... Da, domnule! Ziaristul Măzgalicescu... Sigur, coane! Ei, te iert! te iert! Ce mai e nou? Un asasinat? Extraordinar! Va fi o bombă! Te rog, trimite-mi-o repede și nu mai da știrea nimănui! Vreau să-i fac praf pe celălți gazetari... Așa! Mulțumesc! Potfiu? Nicio griji! Voi scrie numele dumitale de mai multe ori, să se știe că dumneata faci cercetările... Cu respect!

După o scurtă pauză, Măzgalicescu aprinde o țigară, tușește de câteva ori, apoi formează alt număr de telefon.

— Alo! Jandarmeria? Cu respect! Da, Măzgalicescu... Ce fac? Vai de capul meu... Nu mai prididese cu lucrul... Toată ziua alerg și scriu... Gata, buletinul de eveniment? Da? Trimite imediat secretarul meu, să le ia... Cu respect!

După altă scurtă pauză, altă țigară aprinsă și alte inelul de tuse, formează alt număr.

— Alo! Primăria? Domnul primar? Cu respect și considerație, domnule primar... Aici este Măzgalicescu... Ceva nou pentru gazetă? Da? Ați inspectat grajdurile Municipiului? Formidabil! Ați găsit nereguli? Fenomenal! Fantastic! În cinci minute sunt la dumneavoastră, să vă iau un interviu... Cum? Nu-i nevoie! Ei aveți gata? Cu atât mai bine... Peste zece minute secretarul meu va fi la primărie... Da! Da! Cu respect! Cu respect!

După altă scurtă pauză și altă țigară aprinsă, telefonul sună șer...

— Bună ziua, domnule Măzgalicescu... Scuza-mă, că nu pot sta de vorbă... Am un consiliu... Trece pe la șeful meu de cabinet... Ai o surpriză...

După altă oră, la o rafinerie... — Introdu-mă te rog, la d-l director general. Sunt ziaristul Măzgalicescu... — Nu-i nevoie, coane... Potfiți acest pic... După încă o oră, la altă rafinerie... Apoi la alta și încă la alta, până la căderea umbrelor... Seara, singur în birou. — U! Nu mai pot! Ce meserie! Am slăbit zece kilograme. Ia să vedem bilanțul: una... două... zece... 50... 60... 72... 78... 80... 91... 93... 96 de mil! Cam slab! Părții! Șnapanii! De Paști mi-au dat mai mult... Nu-i nimic... Mai e și Anul Nou... Îi storc eu atunci mai bine... Măine plec la București, la redacție, să fac scandal... Auzi! să mă lase de sărbători fără bani... Șnapanii! Unde te uiti, nu mă șnapanii! Nu poți să te miști de atâția șnapanii...

— Alo! Un anuș de 10 em., costă 6000 lei, coane... Scump? Ce să faci dacă atât a stabilit gazeta... Cum? Nu-i mai dai? Îmi pare rău, dar mai ieftin nu se poate... Adică stal... Îmi ești prieten și eu prietenii îi ajut... Am să telefoniez directorului la București, să ție-l lase cu 5000... Asta pentru dumneata... Înșă, te rog, nu spune și altora... Da! Uite!

LEONIDA SECREȚEANU

Leibniz, Basmele fraților Grimm, două drame de Schiller, Iphigenia, Wilhelm Meister și Hermann und Dorothea de Goethe, Prinz von Homburg și Michael Kohlhaas de Kleist, Hyperion de Hölderlin, câte o povestire de Chamisso, Fouqué și Möricke, Schulmeister Wuz de Jean Paul, Gyges de Hebbel, Die Geburt der Tragödie de Nietzsche, Danton de Büchner și o dramă de Lessing.

DIE INSEL DER GROSSEN MUTTER

de Gerhart Hauptmann a apărut și în traducerea croată. Din G. Hauptmann a mai fost tradus în croată romanul Wandra. Traducerea a făcut-o scriitorul Dragutin Biscan.

LA PARIS

va apare, în curând, traducerea franceză a lui Faust (partea a doua). Traducător este Alexandre Arnoux. Traducătorii francezi cei mai de seamă ai lui Faust sunt: Gerard de Nerval, Sain Aulaire, Blaise de Sure și Henri Lichtrader, a cărui traducere (1931) e socotită a fi cea mai bună (după părerea romanistului Karl Vossler). Cu noua traducere versiunile neolatine din Faust s'au îmbogățit cu încă una, după ce apăruseră, în Italia, traducere-ri unor Guido Manacorda (1932) și Vincenzo Errante (1941), în Spania traducere-ri unor Teodoro Llorente și Juan Valera, iar în românește noua traducere datorată d-nei Laura Dragomirescu.

CUNOSCUTELE

KOSMOS - BAENDCHEN ale editurii Kosmos din Stuttgart (înființată în 1904), au trecut de numărul de douăzeci de milioane exemplare editate și desăfăcute în toată lumea.

Căteiele Kosmos au promovat, nu numai în Germania, interesul și dragostea de natură, fiind un excelent organ de popularizare a celor mai interesante sau mai importante probleme științifice. Kosmos corespunde, în mare bineînțeles, revistei „Natura” dela noi.

TR. CH.

ȘNAPANII

Chiar acum mă'mbrac și viu la dumneata... Cu respect! Ziaristul încheie telefonul și-și frecă mâinile mulțumit. — 5000... 5000... Frumoasă afacere... 1200 lei gazeta, 3800 euro. De-ăș avea zece anunțuri mortuare pe zi, ce bine ar fi. Pe când așa, iată: azi am avut doar trei... Cu ce să trăiești? „Fecesa” s'a făcut 400 lei... Șnapanii la cabaret; 2500... Grea e viața!

După o pauză de 30 zile, în ajunul Crăciunului, fără telefon... La primărie. — Cu respect și considerație, domnule primar... — Salutare, domnule Măzgalicescu! Ia loc, te rog! — Mulțumesc! — Cu ce ocazie? — Să vă vad și... și știți... mâine e Crăciunul... Afară e ger... Iemne nu-s... carnea scumpă... proprietarul... — Da! da! înțeleg... Trece, te rog, pe la Casierie... Am dat dispozițiuni... Ai un plic cu o surpriză...

După o oră, la Prefectura...

— Cu respect, domnule prefect... — Bună ziua, domnule Măzgalicescu... Scuza-mă, că nu pot sta de vorbă... Am un consiliu... Trece pe la șeful meu de cabinet... Ai o surpriză...

După altă oră, la o rafinerie... — Introdu-mă te rog, la d-l director general. Sunt ziaristul Măzgalicescu... — Nu-i nevoie, coane... Potfiți acest pic... După încă o oră, la altă rafinerie... Apoi la alta și încă la alta, până la căderea umbrelor... Seara, singur în birou. — U! Nu mai pot! Ce meserie! Am slăbit zece kilograme. Ia să vedem bilanțul: una... două... zece... 50... 60... 72... 78... 80... 91... 93... 96 de mil! Cam slab! Părții! Șnapanii! De Paști mi-au dat mai mult... Nu-i nimic... Mai e și Anul Nou... Îi storc eu atunci mai bine... Măine plec la București, la redacție, să fac scandal... Auzi! să mă lase de sărbători fără bani... Șnapanii! Unde te uiti, nu mă șnapanii! Nu poți să te miști de atâția șnapanii...

— Alo! Un anuș de 10 em., costă 6000 lei, coane... Scump? Ce să faci dacă atât a stabilit gazeta... Cum? Nu-i mai dai? Îmi pare rău, dar mai ieftin nu se poate... Adică stal... Îmi ești prieten și eu prietenii îi ajut... Am să telefoniez directorului la București, să ție-l lase cu 5000... Asta pentru dumneata... Înșă, te rog, nu spune și altora... Da! Uite!

LEONIDA SECREȚEANU

Intelectualii cei de toate cafenelele

Motto: Intre Stăpînii Intelepciunii și cei de cafea, e cam același asemănare dintre cerul-ter și cerul-lemn...
(Cugețaro gen clasa La postumă).

Ei sunt, ca să zic așa, niște preocupăți. Intră pe ușile încăpătoare, cu alura cămăii care, neștiind proverbul, izbutește să se „fofileze” prin orificiul acului, se împiedică de tapiserii imaginare, parvenind să-și însurubeze aproximativ echilibrul salubând în dreapta și în stânga, fără gesturi de pâlărie, calcă mai cu osebire pe latura din afară a încălțăminte și trec spre fund, izbînd ici un chelner, ici un particular, ici un confrate care, cu biblică generozitate, îi cere scuze ce beneficiază de semnificația cântecului de pupăză matinală, prîmit în obraz.

Se gîndesc necontentii la nu știu nici ei ce, își schimonosesc detaliile figurii, de parcă mestecă sare de lămăie, au omis să se bărbiească, să-și innoade cravata ori să-și taie unghilele, se sprijină pe cele două picioare pentru că așa le-a fost scris dar însă ei străbat spațiul în maniera peșagilor, confundă zilele săptămîinii cu lunile anului și împart vremea, dela o dimineață la alta, în 24 de generații, înghîț vocalele, inversează consoanele, anticipează trecutul — evocînd prezentul și pun rămășaguri pe viitor...

Ei sunt, ca să zic așa, — niște aferați. Prînzesc la ceasurile patru din după amiază, cîinează pela miezul nopții și dorm pînă după prînz, n'au timp să citească, nu scriu fiindcă n'au dactilografă, se încălță cu ciorapii pe dos, aruncă reminiscențele de țigare pe unde apucă, iar pe cele de salivă în scrumieră, se rad în cap și-și lasă barbă, se miră cu mâna la gură și cască liber. Mușcă din ciorchinele de strugure și ciugulesc felia de pâine, în loc de butoni întrebunțază cămașa fără mîncări și de abia se stăpînesc să nu dea în gropi.

Ei sunt, — ca să zic așa, — niște glumeți. Te privesc pe d-ta, care-ți plătești consumația, peste umărul dumneavilor pudrat cu mătează, se prapădesc de răs că nu n'tînzi mîna unei doamne, rîsturnîndu-te și mai și pe scaunul ce s'ar indigna dacă l-ai părăsi ori că mîncîndi supă înaintea felului al II-lea, se arată la ore fixe dar neutre, își desenează numele pe fundul farfuriei, pun scrum în solnița cu piper, își toarnă — la Don' Goe — untdelemn în pâlărie, împrumută de la d-ta cărți pe care nu ți le restituie decît dacă i le cumperi și premeditează piese de teatru.

Preocupăți, aferați și glumeți, ei au totuși, — ca să zic așa, — personalitatea lor bine definită și categorisibilă. Universul bunului Dumnezeu nu le prea remarcă existența — deoarece nu frecventează cafenelele; dar cel literar, avînd la îndemînă un reporter bucuroș mergător după „subiecte” cât mai nostime și verificabile și pornind cu ideea dela sugestia că ori unde se strînge o adunătură de oameni se formează un cerc cultural (sic), la acordă atențiunea meritată, gîzduindu-le pe o pagină ca și întreagă marile „profiluri” reprezentative, după cum urmează:

BĂGATORUL DE SEAMĂ

Nu are stil, nici creion și nu întrebunțază cărți de vizită. Neobosit petiționar al desînului său posum, el mai are un singur dor: să nu deranjeze sensul unic și să nu fie „lăsat la vînt” cînd o fi vorba de oameni cum se cade. Și-a descoperit vocația mai sus indicată, fiindu-i lene să răsfalească romane po-

lîfiste ori să evite compania unor anumite personaje. Îi interesează, în deosebi, lucrurile care se întîmplă în văzul tuturor și totuși se perindă neobservate — ca și timpul — (scris cu literă mică, spre ca nu se confundă cu ziarul). Vede tot și știe tot, spune dar nu scrie tot, a descoperit că ceace sboră are arpi și se investeste de parcă și-ar fi cumpărat acordeon. A stabilit cu sine însuși că tot ce se trece, trece, a luat notă și se comportă, din punct de privire psihologic, în consecință. Deci, dacă are slujbă, nu se poate abține de a cumpăni și enumera veniturile, husele și „preferințele” directoriale, dacă deținează „la carte” își reaminteste consistența menu-ului fix din telerul vecinului, colecționează — cu același răvnă — patele și bărnele oculare, dialectele auditive, prețurile încălțăminte, polemice, supremațiile în văzduh, pieptănăturile, cerelli, genille, scobitorile și chibriturile... Memoria lui e o anticărie, ceace nu-l împiedică să fi uitat tabla înmulțirii, data morții lui Columb, ce a mîncat ieri și cîte și mai cîte, — necesare confortului sufletesc al unui — ca să zic așa — intelectual... Deaceia n'a prețuit Parisul decît în poze, tumează fără țigareț și adoptă atitudini umile.

Pe cînd era numai ajutor de băgător de seamă, își număra inimicilor pe urechi. Acum și-l numără pe degete, pe unghii și pe dinți — dar asta nu-l supără nici cînd un film anapoda sau o anonimiză lăscălită. Surtăzător și conversant, „face pe nebunul”, precizînd că Maerleinck nu se scrie: Metternich și susținînd că baia nu constituie un „agrement”...

PROTEJATUL AȘTELELOR

Era pe cînd doar îl citeați, azi nu-i, căci îl cunoașteți...
Are, omul, „steaua” lui. Cam colțuroasă, cam anal-fabetă, cam decăzătoare — dar stea. Ea îl ajută să stea degeaba, să stea la umul și la altul, să stea ochi la „stele”, zina, în amiază mare și cu ochii tot la ele, noaptea, pînă n'zori, liniștit, fără griji, versificînt și cleptomat.

- Reportaj fantezist pe unde potrivite - de COCA FARAGO

Posedă o mimică trepidantă și neostenibilă, ca și cum, permanent i-ar mișuna furnici pe față, avînd — nădrăvanele! — predilecție pentru colțurile gurii și pentru coșurile dintre sprîncene. Corespondență făcînd cu Jean-Nicolas-Arthur Rimbaud (poet francez, decedat în anul 1891) și se declară imaginativ, copilul botanic al lui Dostoevski. Dă „lovituri” au cu poezia, au cu fapta, se deghizează în cadavru și-și deschide listă de subscripții pentru înmormîntare; autoarea ad-hoc a poetului s'a înfățișat binefăcătorului, ștergîndu-și interiorizatele iacrimi cu ziarul în care apăruse un foarte

impresionant și impresionist necrolog, inspirat de și mai impresionant impresionista mystificare din viața a nădejzii literaturii române. Scene s'a desfășurat admirabil, pînă în momentul în care, firește, înduioșat și inclinat să bemoleze cît de cît problemele

strict materiale ale înmormîrii, protegitorul comițătorilor de strofe a crezut de cuviință să se informeze: — Și... cum a murit, săracul?

Atunci, acțița improvizată a rămas, — ca să zic așa, — „tablou”, și-a luat batista dela nas și hîrtia dela ochi și-și a revelat chipul tînr, neplîngureț și bine pictat:
— Păi... n'ați citit în jurnal?
— Nu.
— Poftiți-l pe asta...
— Mulțumesc, prefer să aflu dela d-ta.
— Păi... să vedeți că... eu nu știu cum a fost... fiindcă el nu mai dădea pe acasă, de cînd cu obligațiile din reviste... Așa că nu s'a prapădit la domiciliu... și a fost o surpriză cînd am cumpărat asta... jurnalul, de... cum îi zice și mi-a citit frate-său nenorocirea...
— Care frate?
— Al de-i vitreg și ține pe-o verișoară...
Răbdarea și politețea salvatorului de genii ar mai fi durat, poate... însă monologul se pomeni întrerupt de o hărmaie asurzitoare, rostogolită pe sală de către două voci feminine și vehemente mai mult decît cristaline...
„Așa e cum vi se pare”: Pirandellian și caragialesc, senzațional și pălpitant, ca la teatru, ca să zic așa... Celelalte două mame ale defunctului se luară de undulați, disputîndu-și, contradictoric, identitățile...

CARICATURISTUL FILANTROP

Tot așa cum unii au rude — vine vorba — la Ierusalim, dînsul are la Caracal. Bogata-i sârăcie cu duhul îl împrumută, în general, aspectul unui om fericit, a cărui este împărăția cerurilor, împacat cu sine pînă la refuz... A studiat dreptul, dar de fapt l-a părăsit și s'a dedicat muzicii vocale — dar ghinionist —

ARTELE PLASTICE în SUEEDIA

Artele plastice în Suedia au cunoscut o eflorescență tîrzie, în secolul al XVII-lea, și numai sub impulsul influenței franceze care s'a manifestat prin poposirea a nenumărați pictori, sculptori și arhitecți. S'a putea chiar afirma că Suedia a fost una dintre puținele țări care a cunoscut un aflux continuu de artiști francezi veniți să lucreze fie la Curte, fie pe lângă marile familii nobiliare. Această orientare expansionistă spre Nord și 'n mod special către Suedia se leagă într-o măsură de circumstanțele politice, dar în același timp explică în chip lămurit drumul picturii și sculpturii suedeze cu totul altul decît al celorlalte țări nordice. Suedia a rămas să graviteze, chiar și astăzi, în orbita de influență a artiștilor francezi, detașându-se ca formă de exprimare, motiv, colorit, stil și expresie, de ceea ce se întîlnește aiurea. Dealtfel, trebuie adăugat că spiritul suedez, contrar celor ce s'ar orde, e mult mai mult aplicat și receptiv formelor de exprimare latină, recle franceză, decît celor germanice. Cercetînd viața și expresiile spirituale suedeze, se poate remarca o ferilită penetrantă a acestui spirit care a fecundat nenumărate manifestări, imprimîndu-le o notă care a permis Suediei să joace rolul politico-spiritual în aceste părți ale Europei timp de patru secole.

Ma! mult chiar, pentru cel care studiază în paralel expresiile și concretizările spirituale în Suedia și Danemarca se pune ab-initio un semn de întrebare, o dilemă, asupra formelor aproape egal de superioare pe care le întîlnești în Suedia și cele pe care le-a văzut în Danemarca. Ultima aparține Europei și spiritului ei deși politic ea vrea să se integreze sistemului fenscandic. Ori, tocmai această apartenență pe care suedezii nu omis a o reliefa cînd se pune în discuție superioritatea artistică a Copenhagei față de Stockholm, a făcut ca Danezii să ajungă la realizări universale, transformînd capitala lor într-o bijuterie, iar arta într-o expresie europeană. Suedia a putut ține pasul pe acest drum spinos numai datorită aflului de artiști europeni, în marea lor majoritate francezi, cari au imprimat capitalei și vieții artistice în general un ritm european, degajînd arhaicul și prozaicul de ceace se cerea nou. Nu-i deci o simplă coincidență sau un fapt oarecare că arta suedeză pînă la jumătatea secolului al XVII-lea este inexistență și că abia dela 1640 încep primele manifestări picturale, sculpturale și arhitectonice. Dela această dată, artiștii francezi de toate categoriile posedase la Stockholm, învești sau nu de rege, și încep să activeze. Sub impulsul francez, mulți artiști suedezi trec în Franța unde se stabilesc și lucrează. Așa fiind, epoca dela 1640 pînă la începutul secolului al XIX-lea este a tatonării, a pregătirii pentru efortul cel mare. În cursul acestor două secole, mulți artiști au activat, însă numele nici unul nu se detașează pentru a reține atenția și a marca un prag; trebuie să așteptăm primele decenii ale secolului al XIX-lea cînd apare Per Kratt (1777-1863), un elev meritos, fără a fi o revelație, al lui David; Karl Frederik von Breda (1759-1818), un artist de o înaltă inspirație și execuție, omul lui Reynolds și Gainsborough; Alexander Lauréus (1783-1823), care a trăit și lucrat la Paris și Roma, fiind influențat de Hogarth și Debucouri; Olaf Johan Sædemark (1790-1848), deosemeni trăit în lumea latină ale cărei urme se pot distinge cu ușurință în pînzele lui.

Acești pictori, pionierii artei suedeze, împreună cu o sumă de alți portrețiști, medalliești și sculptori începători în ale meseriei, au fost cheagul, temelia, pe care s'au înălțat artiștii celei de a doua epoci, aceea a formării idealului național (1830-1870). Fără îndoială că acest cuvînt sună cam straniu, stîrnind nedumerire și ridicînd semne de întrebare. Ce poate însemna ideal național la un popor care trăia de secole în hotarele lui și nu-și

putea nicio problemă de ordin politico-național. Și totuși spiritual, cel puțin pe tărîmul artei plastice, se pune o problemă similară. Capetele luminate și sufletele sensibile la manifestările spirituale, simțeau că a sosit clipa ca sămănaș arunca de atîtea generații de artiști streini sau trăiți prin strălucite, trebuie să dea roade suedeze. Arta și toate manifestările ei se cereau a fi integrate spiritului suedez, fiind expresii ale acestuia. Fără a se părăsi idealul superior cerut de legile artei și fără a abdica dela ceea ce e universal, se impunea o ajustare, o exprimare, în stil suedez. De reținut că nicotă dintre aceștia n'a ignorat strălucita; dimpotrivă, aproape toți au pășit peste hotare, activînd ani întregi în Franța, Italia, Germania și Anglia.

Din pleiada celor cari au activat în această perioadă se situează Karl Plegerman (1805-1888) specializat în pictura religioasă, fiind unul dintre rari reprezentanți ai acestui gen. Plegerman a suferit influența picturii germane, țară în care a lucrat, fapt dealtfel care se vede în stilul lui romantic și vizionar. Ca mulți contemporani, el a ignorat natura. Într-o manieră și inspirație similară este Nils Olsson Blomner (1816-1853) care a trecut câțiva ani în Germania și apoi la Paris și Roma, fără însă să se fi lăsat câștigat de ceace vedea aici. Motivele lui, în mare parte din lumea mitologică nordică, au păstrat un caracter septentrional, puțin față și retoric. În opoziție de Blomner, Egren Lundgren (1815-1875), arată a fi fost mult mai receptiv în cursul celor

tue în ansamblul ei un moment nou, mult mai strălucitor și mai personal. Pictorii acestei jumătăți de secol care închide în ea și epoca de aur picturii suedeze (1870-1900) se arată să fie deplini stăpîni pe culoare, motive și stil. Coloritul e mai viu și mult mai expresiv, fiind adecvat momentului și sursei de inspirație. Ducelegrăie primei jumătăți de secol dispar, în loc-le făcîndu-și apariția nota de expresionism, de realism, însăși natura, exterioarele, sunt cu totul altfel înțelese, observîndu-se o apropiere de natură și o redare a ei așa cum este și nu cum o imaginăm ceilalți din atelier. E drept că la pictorii suedezi natura și-a făcut drum foarte tîrziu și mereu difuză, înfățișînd într-o manieră streină de realitate. Încă mulți pictori vor rămîne robii subiectelor istorice și mitologice, pe cari le vor prezenta într-un stil grandilovent, retoric și fără viață. Chiar interioarele luate din viața cotidiană nu sunt sîndomă realității. Tîrîni, țărancele sau alte subiecte mărunte, vor fi stilizate într-o formă imposibilă care îi depărtează de viață, situîndu-i într-o lume imaginată și falsă. Dintre reprezentanții mai de seamă ai începutului celei de a doua jumătăți se numără Johan Frederik Hocker, un colorist remarcabil, care a câștigat o medalie la Paris; Lorenz August Lindholm, specializat în pictura interioarelor fiind primul care a lăsat pînze frumoase în acest gen; Karl Litzén D'Unker, elev al școlii din Düsseldorf; Ferdinand Fagerlin (1825-1907), un talent deosebit și un colorist care a întrecut pe mulți dintre contemporanii săi; Nils Andersson, pictorul peisajului suedez de care era atînat prin originea lui țărănească; Markus Larsson, transpunătorul motivelor sălbatice din natură spre cari manifestă o deosebită predilecție împreună cu Edvard Bergh și 'n fine în categoria peisagistilor se situează Gustaf Rydberg, care a pictat de preferință momente din Scania, marcînd totodată punctul culminant pe scara evoluției peisajului. Comparați cel tref între ei, Larson, Bergh și Rydberg, peisagistii de seamă ai Suediei secolului al XIX-lea, se poate observa cum Larson se alătură manierei de a picta a pictorului norvegian Christian Dahl. Larson se oprește la detalii, zbrîncînd natura, în căutarea efectului teatral pe care-l obține cătădată. La Edvard Bergh, domină culoarea de verde și albastru, arătînd că posedă o paletă bogată, Rydberg merge și mai departe, apropiîndu-se prin maniera lui de a folosi culoarea și a-i da viață, de impresionism. Pentru prima oară, natura este studiată nu numai cu pătrundere și finețe, dar cu o acuitate nouă și un procedeu inedit.

Anul 1870 deschide o nouă etapă în pictura suedeză. Școala dela Düsseldorf este părăsită, în loc-i situîndu-se Parisul care-l imprimă o tehnică complet diferită. Efectele se văd imediat. Cele două decenii cari s'au surs până la începutul secolului al XX-lea sunt ilustrate de câteva figuri cari grupate au putut permite să se acorde acestui răsîmp titlul de epoca de aur a picturii suedeze. Fiecare din pictorii acestei perioade a studiat la Paris, încît în jurul anului 1884 se aflau aici peste 46 de pictori suedezi, iar la expoziția din același an 36 și-au prezentat pînzele lor în jurul. Crescuți la noua școală, ei renunță la maniera germană, însușindu-și drept scop al picturii lor studiul naturii, focul curiozilor și al luminei. În marea lor majoritate, pictorii educați la școala franceză vor fi pictorii iubitori ai peisajului, ai picturii în plină natură, în plină lumină.

Trecînd peste nume ca Alfred Wahlberg, Hugo Salmons, August Hagberg, Gustaf Cederström, Nils Forsberg, Hugo Birger, Ernest Josephson, cari toți au lăsat pînze de talent vădit și și-au însușit tehnica, stilul și maniera școlii franceze, ne oprim la Anders Zorn, flu de țărăn care a știut să se ridice peste toți contemporanii lui la expresiv de o naturalitate, frăgezime și colorit care-l pun alături de Rubens prin motivele și maniera de a le transpune.

1) P. Lespinasse, Les artistes français en Scandinavie, Paris, 1928. O analiză emănăunțată și o expunere cronologică a penetrației franceze în Suedia.

OTTE SKÖLD Fetiță

doi ani petrecuți la Paris și apoi în voiajul făcut prin Italia, Spania și Egipt. Motive italiene se găsesc și la Gustaf Wilhelm Palm (1810-1890) și la Joseph Magnus Säck (1812-1868). Ambii însă se opresc numai la exterior, fără a avea forța de a pătrunde și a oferi întregă gamă a sincerității. Ei, înaintașii lor și unii dintre urmașii sunt numai mînuitorii ai pensulei, fără a fi și oameni, transpunători de stări, creatori de momente. O excepție fericită o constituie Per Wickenberg (1812-1946), care a activat un timp la Paris și Berlin, vădînd că se'a putut ridica dela motivele banale eu zel, fanat, nimfe sau pasișe italiene, la fragmente de viață cotidiană suedeză. Pînzele lui marochează un pas mai departe pe drumul afirmării artei suedeze.

a băut rece și a mîncat fierbinte sau vice-versa și și-a pierdut darul pentru care căștigase timp.

Ulterior a devenit neurastenic, a vrut să bea sublimat și a nimerit scroabeală, a intenționat să se spînzure însă n'a găsit frînghie, s'a învîrtit, s'a răscuit, a plecat la Iași, s'a mai abătut și pela Caracal, s'a fotografiat în costum de cowboy, și-a lăsat mustați, a îmbrățișat mahomedanismul, s'a ciorovăit cu părinții și — ca să se răzbuie — înainte de a se muta la București, le-a făcut „figurile” pe un perete proaspăt zugrăvit cu floricele și păsărele. Cînd a isprăvit, s'a cutremurat de posibilități și și-a răsplătit măzgălele cu calificativul: caricaturi. Stăbilindu-se în capitală, și-a schimbat gulerul și s'a repezit la cafea, să-și procure relații.

Săvîrșit într-un ceas bun, „pasul” i-a adus ce nu aduce ceasul: a cunoscut, absolut din întîmplare și providențial, un gazetar brunet și infometat care, adulmecînd, prin sisteme oculiste și oculiste, conținutul buzunarului adăpostitor de portofel cu sașesprezece despărțituri, a procedat ca pe Grant: l-a călcat zdravăn pe bățură și a deschis vorbăria:

- Scuzăți... Am avut un vertij de ameteală extraordinară...
- Mă rog... n'aveți pentruce... îmi face plăcere...
- De-abia mă țiu pe ambele picioare, trebuie să credeți...
- Nici nu m'ar aranja să vă contradic... Dacă nu vă importunează dela vreo ocupație urgentă, mi-ați face o deosebită cinste luînd loc...
- Merși, însă poate că vă deranjez...
- Deloc.
- Poate că așteptați pe cineva...
- Ași! Nu sunt de pe aici și n'am făcut încă cunoștințe...
- Atunci, permiteți-mi să mă prezint: Dorin Caldărâmul-Celibataru.
- Interesant... Eu mă numesc Buby Ștefănescu-Caracal, tot celibatar, caricaturist.
- Tinerii își strînseră mîna ca și cu ușa, provocîndu-i trosnituri.
- Dragă Buby, început veteranul cafelei, așezându-se comod, îmi pare bine că te-am cunoscut personal, îmi lași impresia unui băiat de ispravă. Și acum să bem ceva, că se uită chelnerii la noi ca la tiribombe...
- De acord. Anume ce?
- Eu nu am preferințe, comandă tu.
- Poate că ție-e și foame...
- Nu prea, că am avut un pui-rac de acasă.
- Ei, pofta vine mîncînd, nu stii?
- Așa-i, mi s'a mai întîmplat...
- Atunci să vie niște gustări, deschide apetitul...

Pe urmă, să ne toarne niște fripturi solide...
— Sigur, evident.

După îndepărtarea „garsonului”, Dorin Caldărâmul Celibataru îi confie „bunului său amic”, fără protocoluri, că nu „șezuse la masă” de alaltăieri și de aceea îl luaseră ametelele de adineuri. Caricaturistul rămase teribil de perplex și se descoperi filantrop.

- N'ai o țigare, dragă Buby?
- Nu fumez...
- Atunci fii gentil și cumpără dela fetița asta, Regale, dacă nu te superi. Dela masa vecină se ridică un june cu fața buhăită și privirea jucărească.
- Apropie-te, apropie-te, Nelule, în invită fumătorul. Să-ți prezint pe cel mai dotat caricaturist al zilei. (Și către acesta): Îi cunoști?
- N'am avut plăcerea...
- Dragă Buby, dă-mi voie să-ți recomand pe vesitul Ionel Albatrosu, cel mai reprezentativ mucenic al poeziei generațiilor actuale... În genul cui scrii tu, bă Nelule?

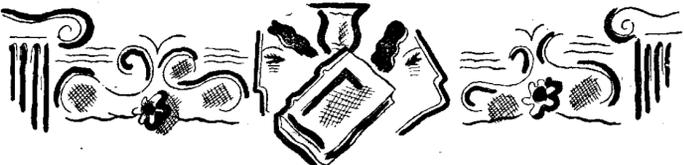

— Al lui Villon, Francois Villon, fenomenul eternităților versului trăit...
— Vion... eternităților... fenomen... bălbăi caricaturistul... parcă am mai auzit... Poftiți de stați... Eu sunt Buby Ștefănescu-Caracal.

- Frumos nume! Îmi place! Și zici că m'ai citit?
- Întrebatul roși pînă'n vîrfurile ochilor și mișcă din urechi:
- Drept să vă spun, nu m'am delectat încă cu operele dvs... Dar numele mi-e foarte cunoscut și chiar fizionomia dvs., dacă nu mă'nșel... Nu cumva ați fost pela Caracal, d-le Vion?
- Cîntăreții mizeriilor se simte flatată-că i se spune pe paralelă și zămbi din trei sute de bucățele, desvîluind fragmentar câte un detaliu de dantură:
- Nu. La Caracal nu m'am dus...
- Nici pela Iași?
- Nici.
- Bizar! Din ce mă uit la dvs., de aia parcă-mi aduc aminte... Aveți vre-un frate gemăn?
- Nu. Eram singur la părinți.
- Pofteste, monșer, din marinata asta, — interveni ziaristul, — un de-li-ci-u. Ia și tu, Buby, dacă mă iubești... lasă fleacurile cu amintirile și restul. Ce atîta frămîntare pe stomacul gol?
- L-ai fi văzut fotografiat în gazetă și tot de acolo gîji că i se zice Villon. Chiar eu insumi i-am dat un articol în forma asta, cînd cu farsa...
- Farsa? Ce farsă?
- C'a murit și n'are cu ce să-l îngroape.
- Aha-aha, se mai dumeri nițeluz caricaturistul filantrop... Pariez că ori am citit, ori că mi-a arătat careva...

Și-i servi pe Ionel Albatrosu-Vion cu un păhăruț de vin negru, că-i mai întîritor decît spiriul. Pînă la „închidere”, își lărgi țarul faptele bune, preț de vre-o douăzeci de mîi de lei. La dessert, le „creionă” mutrele și Celibataru solicită să le publice în proximu număr, cu aprecieri și comentarii, pe două coloane... Așa s'a „lansat” caricaturistul nostru carele e o folie și jumătate. Albatrosu i-a închinat o plachetă de poeme pentru care el i-a plătit o plachetă de crap și o sticlă de mastică... rămînd să-l „împrumute” a doua zi cu cinci mii, ca să aibă „monedă” de buzunar...

P. S. — La compunerea acestei literaturi, ne-am servit de cerneală albastră și de o peniță semi-rondă. (Parol).

Cronica literară

Ioan Al. Bran-Lemeny: TRAIȘTA MEA Virgil Gheorghiu: PĂDUREA ADORMITĂ

1. — D. Ioan Al. Bran-Lemeny și-a strâns, în volumul TRAIȘTA MEA (Editura „Unirea” Brașov), poeziile scrise între anii 1908 și 1940. Cartea nu poartă dată. Dacă însă nu ne înșelăm, a fost tipărită acum trei ani. Faptul acesta îl putem stabili, de altfel, și după versurile omagiale de pe pagina 200 a volumului. D-l I. Al. Bran-Lemeny ne-o trimite însă abea acum și ne simțim datori să-i-o discutăm.

Între 1908 și 1940 sunt, cel puțin, 32 de ani. Treizeci și doi de ani de preocupare și muncă literară te obligă să-ai acorzi respectivelor scriitor întreaga atenție. În acest răstimp, d. I. Al. Bran-Lemeny a publicat mai multe culegeri literare: *Poesii* (1914), *Lacrimi și clocot* (1918), *Amore* (1926), *Talaz* (1933), cât și tălmăcirii din literatura germană și maghiară, și *Ciclu* 1934 — 1940. Toate acestea le reconstituim din sumarul *Traiești* poetului.

Debutând cu versuri ce nu se deosebeau de cele ale contemporanilor debutului d-sale, d. I. Al. Bran-Lemeny își încheie cariera poetică scriind versuri ce se deosebesc de gamele poeziei actuale.

Acum înseamnă că autorul *Traiești* a rămas credincios lumii d-sale, nemăitându-și capul cu cetirea termometrelor, barometrelor și altimetrelor literare. D-l I. Al. Bran-Lemeny nu a evoluat cu alte cuvinte. Nu a evoluat, fiindcă nu a fost sau nu a ținut să fie poet de dragul curentelor literare, ci poet ocazional și poet al propriei d-sale neliniști. Numai că ocazionalitate care l-a determinat să reacționeze liric nu l-a zguduit din temelii, precum nici neliniștile nu i-au răvășit grădinițele plantate cu duioșii și însemnări mici cât orizontul fântânilor. Chiar și acolo unde, abordând teme sociale, patriotice sau eroice, satira, oda și imnul d-lui I. Al. Bran-Lemeny nu reușesc să zgudue și să înalte.

„Scapătă'n amurg Auriul soare, Lacrimi imi curg, Inima mă doare, Dragostea'n cânt Mistic de sirene Strecurat prin vânt Mie peste gene” (pg. 13), cântecul aparținând poeziilor de până la 1914 ale d-lui I. Al. Bran-Lemeny, nu se deosebesc prea mult de porunci-torul, ca intenție, „Inainte” (pg. 264) scris în preajma lui 1940: „Spre zori, călătorii Inainte! De săngeră inima n'voi Nu priviți înapoi; Din morminte Cu voce de veac Un strigăt s'aude Nălnite Și-un drac Rânjește și minte...”

Muza d-lui I. Al. Bran-Lemeny nu cunoaște sfârșiri și nici exaltări, precum nu iubește clocotul cuvintelor ce și se impun asemenea interjecțiilor. Sau, dacă le-a cunoscut, atunci poetul ei a fost prea lucid în momentul transcrierii dicteturilor lirice. Strofele d-lui I. Al. Bran-Lemeny se întind pe două linii înșirate seri... Sub sărutarea blândă, Ce dulce e, Privește în ochii mei Adănci, Dangă'trist, Femeie cu ochi melancolici, Rugă, Sfioase plângând, Serenadă veche, În aureoli sfântă de vestală, Valea sufletului meu, Cântec trist, Stropi, Mi-e sufletul o stână Omul bun, etc.

Ceeace-l impresionează, așa dar, pe poet, sunt stările estetice ale poeziei și în specie le-estetică. D-l I. Al. Bran-Lemeny e un om bun, ein braver Mann, un homme bon, dară și bon homme.

Considerat la nivelul d-sale, poetul Bran-Lemeny este unul din acei credincioși ai lirei cărora nu le pasă decât de cât mai sincera valoare a cântecului care i-a înfiorat pentru prima dată, unul din acei poeți care rămân fixați, asemeni multora, în matca începuturilor.

Pentru iubitorii poeziei moderne și moderniste opera unui I. Al. Bran-Lemeny rămâne, totuși un tipic prilej de verificare a distanțelor parcure. Poetul *Traiești* aparține unui climat învins, deși acolo unde trebuie să-l situăm e un poet realizat, cinstit cu sine însuși.

2. — Publicându-și a cincina culegere de versuri („Pădurea Adormită”, Edit. Prometeu, 1943), poetul Virgil Gheorghiu se găsește tot sub zodia „Febrelor”, deși, după aparitia „Cântecelor de Faun” ne-am fi așteptat la o primenire de ceruri, la o, să-i spunem, mediteranizare a peisajilor lirice, aceasta și fiindcă Virgil Gheorghiu trădează o predilecție specială pentru cuvântul limpid care dă lumină și relief versului d-sale extrem de muzical.

Recitind *Febre-le, Marea Vânătoare, Tărâmul celălalt și Cântecul de Faun* și cetind *Pădurea Adormită*, nu ne-am putut apăra împotriva convingerii că poetul acestor culegeri de versuri scrie într-un fel de transă lirică. Poezia d-sale aproape fără excepție, e, sau, cel puțin, pare a fi rodul unei stări poetice foarte asemănătoare cu acele stări psihice în timpul cărora procesele asociative decurg ca și automat nematăcând sub controlul selectiv al celui stăpânit de ele.

O mică demonstrație: În *Febre* și anume în poemul *Nume limpid*, — (titlu care echivalează cu un poem, de carec din el s'a născut suita de cuvinte care constituie strofele poemului propriu zis, —) în acest poem d. Virgil Gheorghiu scrie: „Nume limpid ca un lac ețvețian Nu-mi vei fiuiera pe buze voaluri de răcoare Să le vântur în spume La soare, la lume Ori literel-n voce să-mi fie păsări repezi sorite primăverii cu lumini de lesepzi”. Ori, iată cum ne imaginăm că a luat chip poemul acesta: Cuvintele „nume limpid”, simțite ca sunet și mișcare, au declanșat întregul șir de silabe până la cuvântul „lesepzi” odată cu care undă stărnită se implinește fără rest. Aceste silabe le considerăm ca silabe fără sens mai întâi și n' rândul al doilea abia drept silabe din asocierea cărora rezultă sensul, sau, mai just, consensul. Silabele „nu-mă” se repetă astfel de cinci ori: 1. „nu-mă”, 2. „nă-mă”, 3. „(sp) ū-mă”, 4. „(l) ū-mă”, 5. „(l) ū-mă”. Silabele „lac-el-ve” din cuvintele „lac ețvețian” se leagă conform unor legi psihologice anumite, precum, conform celorlora și se leagă și se provoacă, solicitate și de ritm, „cuvintele”: (flu)tur(a) — (v)ântur, ră(oare), acestea fără a rima în poemul d-lui V. Gheorghiu, păsări-repezi, (prin meta-teză inconștientă), etc. Într-un studiu pe care l-am întreprins și-l vom publica sub titlul de „Procese psihice care dau naștere unui poem” vom demonstra pe larg toate acestea.

Afirmând că *Pădurea Adormită* se găsește tot sub zodia *Febrelor*, nu-i facem nici o învinuire d-lui Virgil Gheorghiu, ci, dimpotrivă, afirmăm că d-sa a rămas același explozător al regiunilor sufletesti limitrofe cu indefinitul, vagul, politolanal, — exploratorul regiunilor sufletesti în care negura și lumina capătă proprietăți de oglindă, sunetul și tăcerea proprietăți de sugesție rezistibilă, rămul și disritmia proprietăți de vrafă. În *Pădurea Adormită* iubește, wagnerian, dară și jammesian, un mare singuratec, un Tristan al vârstelor pubertare, — un Tristan modern, însă, foarte rafinat și foarte atent cu esențele lirice de tot volatile pe care le filtrează, — observând cu strictețe ritmurile tuturor alchimistilor, — la lumina forforescentă a lucidității. Poetul Virgil Gheorghiu, împotriva tuturor aparențelor, e un mare lucid și un mare savant în ale tehnicii versului.

Inceputuri de poeme „precum sunt: „Printre eleve cu oglinz de primăvară fluturând egrate buretelui pe ghiozdan...” „Știu o molatecă plecare cu o răpire de Psyché”.

„Te aud cum vii ninsoare a mâinilor cu dimineți furate în brățări”.

„Acolo ești calea mea lungă unde vorbele vântului s'au oprit pe buzele frunzei...” astfel de începuturi de poeme sunt, ca și titlul „Nume limpid” din cartea *Febre* leitmotiv pe care-l găsește numai cine este un poet cu adevărat, și leitmotiv pe care-l duce exact până unde trebuie, numai cine e blagoslovit cu darul poezicii adevărate.

Virgil Gheorghiu e un astfel de poet și este blagoslovit cu acest dar.

Faptul însă că Virgil Gheorghiu e un mare lucid și un mare savant al versului, rezultă și din știința cu care își dozează lexical dând neologismului rar loc de piatră prețioasă montată cu extraordinar simț estetic. Iată câteva exemple: „Copilăria-mi caligrafică”, — „Tintuții de stele n' preerii”, — „Vom asculta sărutul nemiloșelor drosera”, — „Plâns de polenul

târziei eglantine”, — „Finala falfăire de festin”, — „Melodic și subțire, cu glas de ariston”, — „In colile albastre a toamnelor primare”, — „Și te împrăștii pe landele de vis”, — „Cântăret de Thuringia cu viola de oblană”, — etc.

Pădurea Adormită e o carte de dragoste, dară și de incantație. Tot ce a fost tresărire mai pură și mai tănuită în sufletul poetului, s'a făcut melodie netulburată de nici o stridență, dând cărții d-lui Virgil Gheorghiu acel farmec rar pe care-l au numai anumite partituri de vis și muzică de cameră.

Cităm, pentru valoarea lui reprezentativă, poemul „Andersen”.

„E lângă tine tot stângaciul și răul școlar Schimbând cufărul savant pentru sindrila Răzbuitor de călimări pe uniformă nouă

și prin zăvoaie la examene. Trece astăzi mâna pe fruntea îndepărtatului Din fulgerările de oină,

Când urmăresu vântul mingilor Cu ochi de trist ogar sub culburi de ceardac.

Poate ești vestirea fugitivă, A calmelor topiri de iarnă Și somnorose umblete. Pasărea din privazul geomului În convalescențele mele de Martie

Mai am mahniri pentru rămasele caiete goașe În colile albastre a toamnelor primare, Pentru bradul de Crăciun al casei noastre Abia nvelit ca să ne mintă bucuria.

Imbunătă-te, e astăzi lângă tine Neprimitul urător și pedepsitu n' colțuri, Când tusea și trestia catedrelor Trezea școlarul cu inima la huluși și fata din Grimm.

TRAIAN CHELARU

INREGISTRAM

cartea de poezii „Desrobitorii” publicată de d-l Ion N. Marin (Editura „Gazeta Sibiului” Sibiu). Autorul închină acest volum „Eroilor neamului, pentru jertfele depuse pe altarul sfânt al patriei, în semn de pioș omagiu și de adâncă recunoștință”. Versurile d-lui Ion Marin sunt corecte, clare, sincere și naive versuri de a-becedar

CORNELIU GOLOPENȚIA

are un foarte interesant manuscris cu poeme. L-a intitulat „Colți de stâncă”. Manuscrisul reprezintă recolta d-sale lirică dintr-o perioadă 1940—1943. D. Corneliu Golopenția scrie: „Le-am zis „Colți de stâncă”: vi le-am așternut în drum, slovele mele. Voi călcați pe ele, dar colții fînței lor, vă taie, vă dor”. Și d. C. Golopenția mai are poeme ca acestea: „Cât a fost, era tipit pă-mântului. Când a fost, n'a fost nimic; „nebum” spunea în urma lui. Acum, când nu-i, îl fac atât de mare că-i munte umbra lui”. (Geniu). D. C. Golopenția ar putea scrie bine dacă și-ar disciplina zburzilele de mână și nu ar umbla după efecte ca acestea: „Vouă, Eroii, martiri, pe care v'au frânt, dar nu v'au înfrânt, noi, care-i vom frânge frângându-ne, pentru a-i frânge”. I-am făcut observația de mai sus numai fiindcă d. Corneliu Golopenția are talent.

ALBUM

se numește cartea cu poeme publicată, în 1941 (Colecția „Adonis”), de d-l Gh. Burdea. Nu știu în ce măsură și cum au fost primite versurile d-lui Gh. Burdea, știm numai că ALBUM e un che-nar de poeme înflorite mult peste parângurile debuturilor. Pentru a ne documenta, transcriem trei mostre:

Ciorchini de rouă se'nălzează la soare, sunt adumbriți de palmele de viță, se toărănesc pe araci de'nbelșugare. De acri, tipă carnea sub pojghiță.

Ș'n mine odihnesc, de-atâtă vreme, ciorchinii moi și vinul de prin vine. Nu-s voci aproape, care să mă chema, de acru tipă sufletul în mine.

Mi-e agurida lutul de pe mine, mi-e inima un boloboc cu vin, araci m'as oasele de besnă pline, n'am soare, Dumnezeului mă'nchin”. (A-gurida).

„Domnița împietrită la margine de zări, stă galbenă, întinsă m'reasă fără sânge, și toamna aureolă de frunze și uitări răneste'n ochi durerea nebulunii ce plânge.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Viora ei de gene i-a adormit cuvântul, un lanț de vânt coboară să-i smulgă a-mintirea, arcus de lacrimi cade, să turbure pământul și preoți, buhne negre, îi cântă pătimirea.

Se'nall'n gându-mi casa Domniței care trece și sufletu-i găsește palat în mângăiere, un cer, cu alte stele, în care mâna rece elădește gâdul ultim. Eteric casa pierde. Domnița împietrită la margine de zări, privește fără țintă, rămasă fără sân-

ge, și toamna-aureolă de frunze și uitări, răneste'n ochi durerea nebulunii ce plânge. (Moartea Aureolei). „Ară culmile, ard grădini-le, sângera primăvara pe Il-man. La-mă Doamne, creșede în lamă cu tineretea, fire-care an. Răsărit de soare și de cruce mai aproape lângă drum sau popas, dorurile mâne un'sor duce? pe-aici, pe jos, lumina a rămas.

Crește soarele, scoboară vina omului gătit de'nromantare și toate: zăua, viața, lumina se topește ca o lumă-nare.

Zărea răstăgnită vede țara, polește valea și colobanii, pe liman vin, crește primăvara, în mine, noi, sângeazăz anii”. (Aurora).

VIRGIL TREBONIU

este desigur, unul dintre poezii noștri cu cele mai multe volume publicate. Iată ce i-a apărut numai în colecția „Adonis”: 1. Camee, 2. Luminătorul din ape, 3. Zeița cu podoabe de aur, 4. Har, 5. Heruvim lăuntric, 6. Mătrăguna, 7. Cloșca cu pui de aur, 8. Pygmalion, 9. Inima muniilor, 10. Cioplotnița mică, 11. Neguțătorul de inimă, 12. Iisus cu crucea pe deal, 13. Ceremoniale, 14. Sfântul Petru, 15. Hones, 16. Te-de-um, 17. Cântărea dimineții, 18. Icoana sfântă, 19. Sunet de bronz, 20. Mica, 21. Mos-drean inverzit, 22. Lesepezi poetice, 23. Poezii, 24. Legenda păstorului sărac, 25. Giulgiu de albă ceață, 26. Încă câteva poeme, 27. Mozaic, 28. Stema Moldovei, 29. Bucur, 30. Cortegiul plin de sărbă-

toare, 31. Au doborât un urias, 32. Marmoreele, 33. Ceasul de amiază, 34. Frumusețea zilelor, 35. Umbra platinilor, 36. Anotimpuri în tăcere, 37. Dansul Dryadelor, 38. Imn către Dumnezeu, — probabil altele câteva și, anul acesta;

FOC ADUS.

Ce au de obiectat toți acei ce se încântă cu recordurile, fie cele ale vârstei, fie ale numărului volumelor publicate. Pentru noi Virgil Treboniu rămâne o problemă. Și încă una de tot semnificativă.

DI. PETRU SFETCA

referindu-se la comentariile d-lui Marin S. Brulescu (Fapta) la articolul „La guerra antipoetica” al lui José del Rio Seins (?) își încheie astfel considerațiile, apărute în Tribuna Română (1 Oct. crt.) sub titlul „Războiul antipoetic”: Poezia e în contemplație, iar războiul exclude contemplația, prin starea de permanentă nevroză. În această măsură José del Rio Sainz (?) are dreptate când afirmă, că războiul este antipoetic.

Iată o concluzie care ar putea fi discutată.

PUBLICICOM

tânova, dar atât de harnica editură va prezenta peste foarte puțin timp cititorilor, o nouă serie de cărți, în condiții grafice și literare dintre cele mai alese. De altfel, activitatea de până azi a editurii „Publicom” e o serioasă garanție pentru aceasta. Vor apărea astfel: „Cauciuc” de Madelon Lulofo; „Satul uitat” de T. Kröger și „Am ucis albatrosul” de Petronela Negovanu. Un terțet de bun gust și de succes!

SUNTEM INFORMAȚI

că prietenul și colaboratorul nostru, d. Tr. Lalescu, lucrează în momentul de față la un roman și la o piesă de teatru. Vestea aceasta ne-a făcut plăcere și așteptăm cu nerăbdare și cu bucurie realizarea acestor lucrări datorite acestui tânăr și talentat scriitor.

UNDE INCEPE INFLUENȚA

și se sfârșește întruirea? — se întrebă d. Al. Philippide în eseul înrudit, asemănări și influențe. Iată considerațiile d-sa:

le: „Chestiune destul de delicată, greu de rezolvat printr-o definiție sau printr-o formulă generală, aplicabilă, fără greș și statornic, în toate cazurile în literatură, originalitatea absolută nu există, nu poate exista. Nici un scriitor nu scapă de influențe. Originalitatea consistă în asimilarea totală a împrumuturilor, în modificarea acestora prin adăugirea unui ferment personal. Pentru a percepe existența acestui ferment, e nevoie de multe ori să consideri opera în totalitatea ei, personalitatea întreagă a scriitorului, nu un fragment izolat. Un vers, chiar un poem care parcă sună la fel cu alt vers sau alt poem din alt poet nu dovedește nicidecum o influență. Asemănările întâmplătoare, acelea care provin din înruditii temperamentale, sau acelea care rezultă din cauze comune trebuie bine deosebite de către criticul cinstit și conștiincios”.

GRIGORE MELIDONEANU: LUMINĂ VIE

Primul volum de versuri al d-lui Grigore Melidoneanu, apărut recent la „Cartea Românească”, într-o țintă ireproșabilă, aduce noi acorduri pline de farmec și largi în promisiuni, în tăcerea noastră lirică.

Lumină vie deschide perspective luminoase autorului, mărcând siguranța expresiei de bun gust într-o vreme când prea deosebita rima și ritmul sunt socotite suficiente pentru cartea de vizită a pretinsului poet.

MIHAIL NEGRU: TRATAT PRACTIC DE GRAFOLOGIE ȘTIINȚIFICĂ

Gratologia, socotită multă vreme neadecvată ca știință „ocultă” — deoarece nu era ușor accesibilă înțelegerii celor mulți, — a dovedit în decursul ultimelor decenii întemeiată pe date certe, controlabile. Examenele trecute cu succes de cei cari i-au închinat cercetările lor în domeniul practic au situat-o în locul ce i se cuvenea.

Tratatul d-lui Mihail Negru, apărut în editura „Universul”, ne pune în față un studiu amplu și extrem de interesant în care abundența datelor de ordin teoretic și îmbinată armonios cu exemple concludente. Evitând cu grijă forma diluată a vulgarizării, autorul reușește să se facă înțeles și gustat de oamni din toate straturile sociale, fapt ce se adaugă în mod fericit la importanța de neîngădui a lucrării.

V. JELERU

ARTELE PLASTICE în SUEDIA

(Urmare din pag. 4-a)

Zorn a pictat de preferință nudul și mai ales nudul de interior. Lăsând la o parte faptul că este printre primii care a apelat la nud ca motiv, e de relevat că Zorn își culege modelele din lumea fărâncăscă, zgrăvindu-le pe acestea cum este ea în mijlocul naturii și a gospodăriei. El a știut, datorită echilibrului său intern și înțelegerii pentru viața cea de toate zilele, să dea viață fărâncăscilor, acestor Venus rurale, cari vin pe pânzele lui în toată nuditatea lor sănătoasă, naturală, sinceră, dar în același timp pline de grafie, de gingașie, violeține și poftă de viață. Nudul lui Zorn, fără să fie stilizat sau ales pentru a satisface legile estetice, reține prin nota lui profund umană și totuși artistică, Privindu-l, înțelegi viața așa cum este și nu cum am voi să fie.

Alături de Zorn, de o egală popularitate, se situează Carl Olof Larsson (1853-1919), deasemeni unul de fărâni din Södermanland, pictor neobosit care a lăsat în

a trăi a primului, Nordström a adus tristetea și asprimea vieții. El a lăsat numai imagini austere, tari, ale pământului. Născut la marginea mării, el și rămâne posedat de ea, pitădând-o sub toate aspectele. Iubind solitudinea, căreia i se dă cu pasine, Nordström va pictura în toate pânzele acest aer de melancolie, cenușie, dizolvantă pe care o trăește cel ce stă la marginea mării printre stâncile sure, și pălul lugubru al pescărușilor și vuetul mării. Mult timp Nordström n'a fost gustat de publicul suedez pentru maniera lui singulară, brutată, profund realistă de a prezenta viața. La Nordström se vede întreaga intensitate tragică pe care o dă sensului vieții.

Cu Richard Bergh, fiul peisagistului Edvard Bergh, pictura suedeză cunoaște un caz ciudat, al pictorului care a pictat relativ puțin și care nu poate fi integrat nicieri. Lucrând la Paris, la început cu Laurens și apoi cu Manet și Bastien-Lepage, el își face debutul în 1883 cu un portret care l-a consacrat imediat, Bergh va rămâne atașat portretului, fiind, după părerea unor istoricografi, printre cei mai mari portretiști ai Nordului. Natura nu l-a atras precum aștăderea alte subiecte. Specializându-se în portret, el s'a coborât la analiza lui, oferind capodopere de studiu și inspirație.

Un pictor interesant este Bruno Liljefors, pictorul peisajului, dar mai ales al vieții animalelor și păsărilor sălbatice. Preferința lui pentru aceste motive a mers atât de departe, încât ea constituie o specialitate evocatoare. Fără să fie de talia precedentilor, Liljefors rămâne nu numai prin îneditul subiectelor, ci și prin înțelegerea față de ele și transpunerea lor pe pânză.

Fără a mai insista asupra altor contemporani de al celor pomeniți, figuri merituose, de talent, fără însă a se înălța pe piedestalul celebrității deshidătoare de hotare, ne oprim la acei pictori cari au primit denumirea poate parțial improprie de reformatori. În categoria acestora, intră pictorii cari și încep activitatea după 1900, deci aparțin curentului de idei și manifestări artistice ale secolului nostru. A analiza ce se înțelege sub acest titlu de reformatori e inutil. Cettilorii vor sesiza îndată că'n fond nu-i vorba decât de o mână de îndrăzneți cari vor să 'mpingă mai departe formele de exprimare ale picturii care pare că ajunse la un punct mori. Se'ncearca o conciliere între veece s'ar numai poate impropru ideal și stil național cu ceace putea oferi strea-nătatea. Pictorii părăsesc o linie precisă, fiecare afundându-se în eu lui întru căutarea sursei de inspirație care i se pare cea mai adecvată talentului său. De o direcție sau o școală nu se mai poate vorbi, ci numai de individualități mai

mult sau mai puțin puternice, cari reușesc să se impună atenției generale, constituind poate pe această cale un început de clarificare și limpezire a orizontului.

Suedia acestui răstimp cunoaște o eflorescență nemai întâlnită care s'a prelungit până în zilele noastre, oferind celui reînfiat în viața spirituală și artistică a acestei țări, una din cele mai frumoase surprize.

Printre așa numiții reformatori vine de se așează G. von Hemsig, un talent tumultos care are pentru culoare o dragoste aproape maladivă; O. Sager-Nelson, un tip bolnav care a concretizat pe pânză sbucimul lui nervos; Birger Simonson, Gösta Sandels, Leander Engeström, Ernst Nordling și în fine Isaac Grünewald (1889) un artist de mari resurse

EINAR JOLIN Mamă și copil

care a debutat în 1908 cu două pânze în ulei după care an de an a activat, impunându-se printre pictorii contemporani de mare forță. Cu Isaac Grünewald, aquarelist, pastelist și uleist, pășim în rândul pictorilor ultimilor două generații și cari au dus și mai departe așa zisa luptă începută de reformatori, realizând o pictură contemporană suedeză care a depășit în multe privințe ceea ce se întâlnește în celelalte țări scandinave. Nu trebuie însă omis că fiecare din aceștia n'a uitat să treacă prin Franța unde și-a făcut un stagiul mai mult sau mai puțin productiv. Isaac Grünewald n'a făcut nici ei excepție la această regulă.

Otte Sköld, născut în China la Wu-chang, la 14 Iulie 1894, reprezintă cu tărie și impetuozitate fericit realizată curentele care se clocneau la Paris, Ca

NILS DARDEL Portret

urmă o cifră mai mult decât impresionantă de pânze. O specialitate propriu-zisă n'a avut. Larsson a abordat atât peisajul cât și portretul, scena istorică și interiorul precum și natura moartă. Fără îndoială că nu toate pânzele lui rămân, ceace însă face să fie detașat de ceilalți pictori și situat pe un plan egal lui Zorn și Nordström, este stăpânirea pe care o arată față de culoare și subiect. El a știut să se perfecționeze mereu și'n toate direcțiile. Acuarista, uleiu, penița și cretoul i-au cunoscut prezența, recunoscând în el un mestru.

Karl Nordström reprezintă antiteza lui Zorn. În locul luminii și a bucuriei de mai toți contemporanii lui, el a început

prin a fi exponentul cubismului și al futurismului (1914—1919) pentru ca apoi să coboare pe înecutul la un realism dureros dar foarte expresiv. Amănunțiu pune stăpanire pe el și Sköld otera o sumă de pânze care nimesc prin prezentul-tatea detaliului, Motivele îi sunt extrem de variate, iar coioritul e viu, clar și evocator.

Un pictor interesant prin evoluția lui este Karl Isakson (1876), elev al lui Czanne și mare călător în Franța, Italia și Spania. El a început în maniera a-proape clasică, după care s'a lăsat turat de nouile curente, fără însă a cădea în exagerare. Ultimele realizări se întorc la forma primară abordând, lucru foarte rar în Suedia, scene din viața lui Isus pe care le redă într-o maniera personală fără să fie întoaceună, cea Justă.

Axel Nilsson (1889), se situează alături de Sköld de care-l aproprie vârsta și modul cum înțelege să reproducă viața. Profund realist, unsoi butas, Nilsson a lăsat cătea de multoc, ferindu-se de exagerării. Pânzele având motiv natură sunt mai umane, mai pline de farmec și vioașe, decât portretele sau nudurile cari aor prin realismul lor crud.

Într-o manieră modernistă încă nelimpedită, lucrează Hilding Linqvist, pictor de talent care a trăit la Paris în cercul lui Matisse și care deci explică în parte nota lui revoluționară. Gideon Börje, Einar Jolin și Nils Dardel, toți din aceeași generație, au debutat între anii 1908—1911, merg pe linia modernistă, străduindu-se să afle noi expresii plastice. De pildă la Nils Dardel e interesant de urmărit nu numai maniera și stilul lui de a transpune culoarea, dar înseși motivele pe care le-a ales. Straniu, bizarul și fantasticul își dau mâna punând în mare dilemă pe cel care îl privește tablourile. Șarja și grotescul stau pe prim plan, lăsând să se creadă că autorul a redat nu numai un fragment din viața așa cum o vede el, dar că e stăpânit de o filosofie proprie. După 1920, subiectele sunt mai umane, iar specialitatea, către care se'ndreaptă e portretul.

Einar Jolin se luptă între portret, motive urbane suedeze, nud și scene din viața cea de toate zilele. Manifestările îi sunt încă negale.

Gideon Börje știe să fie mai clar în transpunerea motivelor câmpenești sau în redarea nudului. Orașul și ritmul lui e văzut într-o manieră prea personală. Adâncind portretul ar putea oferi lucruri frumoase.

Printre alătea nume de pictori se strecoară și o femeie: Sigrid Hjertén, e-levă și propagatoare a stilului și ideilor lui H. Matisse, pe care, după cât se pare, a voit să-l ducă mai departe. Străbătându-i opera dela debut (1911), și până astăzi, constăți cu regret că ea n'a reușit să se împerească urcând pe scara realizării. Pânzele vădese aceiași sbucim inițial care e lăudabil la început, dar care dacă se perpetuează fără a marca un progres, se numește dilatan-tism.

HORIA OPRȘAN

Mihail Turburat zilele Casei Wagner

de
**Laurențiu
Fulga**

In toată casa Wagner era un singur ceas. O pendulă mare, așezată în holul rotund, ca o simplă podoaabă de curiozitate pentru invitați, căci interiorul îi era luminat de o candelă roșie — care da ceasului înțipirea unei vieți ciudate. Și dacă timpul se scurgea printre minutarele lui, măsurându-se cu regularitatea exactă a tuturor ceasurilor din lume — totuși timpul acela nu aparținea nici casei, nici oamenilor, ci siesi doar. Nimeni în villa profesorului Wagner nu s-a întrebat vreodată cât e ora, pentru simplul motiv că semnele vremii se puteau ascunde, neluându-le în seamă. Ai câteodată senzația umirii tale în fața veșniciei, când auzi bine cum îți se înnumără clipele și parcă un glas ascuns în adâncul ceasului îți vestește necoatenit: „Grăbește-te, grăbește-te omule... căci se apropie ultima clipă”. Această conștiință le-a amulat celor trei Wagner simțul timpului, implicându-le în locul groazei — o năvală exaltare că trăiesc fără timp și deci fără sfârșit. Pentru ei, nu avea rost decît acceptarea vieții — așa cum este, infinită și uniformă — indiferent de riscurile ei, care însă până atunci niciunui nu-l apăruseră.

Totuși pendula aceea era obligată să sune o singură dată, la miezul nopții, când cele douăsprezece băți se auzeau în toată casa ca niște gonguri sparte dintr'odată într-o tăcere de momânt. Acesta era semnalul! E curios, nu-i așa? să împui ceasului tău ca la o anumită oră să-ți aducă aminte că trăiești încă. Pendula din casa Wagner îi trezea astfel pe toți din somnolențele lor, sguindu-i oarecum, așa cum adesea ni se întâmplă că visând urât, o mână bună de soră sau de prieten să ne miște, pentru a nu ne mai lăsa turburați de chinurile coșmarului. Așa, bățile ceasului veneau ca niște mâini să-l sguțe, ca deschizând ochii să aibă satisfacția piezișă sau durerea că tot oameni au rămas și nu ceace visaseră cu câteva momente mai înainte. Dar semnalul ceasului mai însemna și adunarea celor trei Wagner în salon, pentru o întâlnire foarte semnificativă, pentru o altă recunoaștere vizuală oarecum. E adevărat, în tot cursul zilei — niciunul nu se întâlnea cu celălalt decât inopertun, întâmplător sau forțat de un motiv puternic. De dimineață, Profesorul fie că urca în laborator — fie că se închidea în birou, rămânea ascuns până la miezul nopții. Doamna Claudia Wagner își petrecea ziua prin anticărie, prin magazinele almandale sau pierzându-și vremea la cele două surori (fete bătrâne) care locuiau împreună într-o suburbie a Capitalei. Izabela cânta la pian, leșea în grădina să privească florile sau rătăcea prin parcurile inconjurătoare. Nici la dejun, nici la cină — nu se vedeau. Venea unul, Madame Rosa îl servea, pleca, venea celălalt — ca într'un joc cu umbre, mut și deslipit în fragmente. Dar lată că bate ceasul de douăsprezeceori.

E o convenție, impusă de nevoia de a se ști prezenți totuși în casă. E ceasul când, cu o tragică necesitate, trebuie să se întâlnească. Asemenea lucru nu se întâmplă decât animalelor, care presimțind apropierea vreunei primejdii — se îngheșue unele în altele, căutând parca să se ascundă, să se piardă în gloată — pentru ca primejdia să nu-i cuprindă dintr'odată. În izolarea vieții lor, păreau ca acele bucată de argint viu — care nu pot continua să stea departe — și se caută cu frenezia disperată a re-integrării. Ceasul se auzea în toată casa și cu prima bătaie, fiecare tresărea, înălțându-și capul, ascultând atent bățile celelalte. Dacă ai fi stat în preajma vreunui din ei — ai fi observat cu ușurință cum se răsucesc ceva nu numai în ochii și pe fețele lor, dar în suflute ceva se imbulzește să evadeze. Atunci, conștiința pierderii, a frământării repărea nebuloasă și plină de dezastre. Se ridicau deodată, trei uși se deschideau în aceeași clipă și trei fantome vii porneau spre salon. Pe masa Profesorului rămăneau totuși, cerneta și manuscrisul comunicării pentru congres. În odaia doamnei Claudia — efigiile lui Napoleon o priveau ca pe cineva care se naște din mlaștină, din întuneric, care se desprinde dintr-o vicioasă dinopoi și intră în ziua de azi. Clapele pianului Margaretei regretau poate delicetețea și străluminarea mîinilor ei albe. Se stărșea ecoul ultimei băți de ceas. Timpul reintra iar în cursul lui monoton și neștit. În salon începea judecata viefilor celor trei Wagner și când ochii li se incrușcau, era în privirile lor o păcătoasă bucurie amestecată cu puțină nebulă. Părea că fiecare ar vrea să strige celorlalți: „De ce vă mirați? Tot n'am murit încă! Tot va fi să ne mai împiedicăm unul de altul!” Atât era deajuns. Această simplă vedere, contactul acesta — și după o clipă sau după lungi ceasuri de inutilă conversație, porneau să se culce. Niciunul nu se gândea că aceea ar putea fi ultima lor întâlnire. Erau fericiți că s'au văzut, erau fericiți că echilibrul e stabil. Dar în acea aparentă seninătate, fie care aștepta neliniștit bățile ceasului în ziua de mâine. Adormeau. Izabela sus. Doamna Claudia în odaia ei. Profesorul în dormitorul lui. Ca niște condamnați, în celule separate. Dar prin inimile lor se scurgea același sânge — iar peste ei toți ceasul le sacada timpul apropierei de moarte.

De câteva minute Profesorul sta rezemat de ușă, ascultând. Era un cântec deosebit acela, nu-l mai auzise până atunci și nici odată nu i se relevase pasiunea cu care Izabela cânta. Tema părea a fi destul de simplă, un fel de ostiță ardere pe un rug al iubirii, dar acordurile variau dela elementele grave la unele nuanțe calde cu atîta perfecție limpeză, că amoniile căpătau în ideile caracterului unui dramatism discret. Nu înălțurul o-dărilor creșteau senzațiile muzicale, căci ele se asemănau unor fluctuații venite din afară dintr-o efervescentă a naturii. Nu în plan și prin jocul degetelor se realiza tanzia motivelor — ci părea că de dincolo de limitele omenești exista o vrafă necunoscută, demonică sau divină, care imprăștia cântecul ca pe o bogăție de aur și lumină. Când Profesorul se trezi tîrziu din ziua aceea cu atmosfera melodică și-și reprezentă odată Izabelei, ea însăși așezată la pian și cântând — în tentă de câteva ori să urce până la ea. I-ar fi plăcut să stea ascuns într'un colț și s'o privească, să-i urmărească toate mișcările mîinilor, lucirile ochilor și înflăcăările obrazilor. Și-o înclupa cuprinsă de frenezia unei exaltări noi, frământându-se ca toată să participe la valorile cântecului. Mai ascultă ultimele acorduri, pedala se auzi brusă rupând orice legătură — și încă prin aer plutea vag undirea melodiei. Sta rezemat de ușă, privind pe scară în sus. Peste câteva clipe, apăru Izabela. Era îmbrăcată într-o rochie lungă de casă, și culoarea ei albastră ajută să-i mărească strălucirea. Intr'adevăr, părul îi sta deslăcit pe umeri și toată lumina se reflecta în buclele galbene cu nuanțe de argint și platină scilpitoare.

— Ai cântat minunat, Izabela, o întâmpină el la capătul treptelor. Zâmbea ca un copil naiv, care se bucură fără niciun înțeles cănd l se descoperă anumite taine ale lumii, pe care până atunci nu le pricepea. Stau aici aproape de o jumătate de ceas și te ascult.

— Intr'adevăr, și-a plăcut tată? Sunt așa de mulțumit. Nici odată nu mi-ai spus că-ți place cum cânt. Aveam chiar impresia că te plictășește... roși ea, încruntându-și puțin dunga subțire dintre sprincene.

— Dimpotrivă, te lăpșea dragă! Astă seară a fost altfel. Cum se cheamă bucată?

— „Souvenir”. Cred că mi se potrivește foarte mult și-ai poi e slăbiciunea mea.

— Ai început chiar să ai amintiri, pe care îi le refuzi în cântece?

— Amintiri? Glasul ei se schimbă numai decăt. Coborî și ultima treaptă, apropiindu-se de zid. Mi se pare că n'am nici o amintire, tată. Dar am câteodată senzația că aparțin amintirilor sau viața trecută îți iau înainte, sau te obligă să îți veseli sau tristă prin ceace ai vrea să fie.

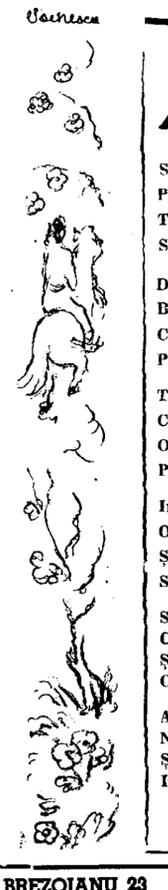
— Asta înseamnă că nu știi ce se întâmplă cu tine!

— Ba da, tată. Tocmai pentru că-mi dau foarte bine seama de câte se petrec cu mine, caut să nu mai fiu cea de ieri, și nici cea de azi — ci ceva foarte confuz dar ideal de mâine. N'ai simțit niciodată cum crește în tine o altă ființă, de care te uimești — pentru că nu se asemănă deloc cu cea adevărată? E un extaz pentru... se opri o clipă, îi fu frică de o mărturisire totală. Nu știu, nu pot să-ți spun încă...

— Ah, mistere, dragă Izabela, mereu mistere... zâmbi capricios Profesorul.

— Nu e mister, tată.

— Chiar dacă nu ai unul, inventează-l. Nu mai poți trăi gol, deșert, de dimineață până seara cu același fel de viață. Chiar

dacă n'ai un idol, ciopleşte-ți-l din pămînt, Izabela, și să crezi atât de mult în el, atât de mult să-l slujești — încât să ai odată senzația că idolul tău a inviat din pămînt. Mă înțelegi?

— Te înțeleg, tată. Eu n'am nevoie de idol... dar pentru Dumnezeu, de ce mă torțezi să vorbesc despre ceace mi-i frică.

— Hai, fie — făcu binevolitor Profesorul, spune-mi însă, și-ai dat vreodată seama cât ești de frumoasă?

— Exagerezi, tată!

— E adevărat, nu frumoasă în ceace ești aparent, dar în ceace lu ascunzi. Frumusețea voastră, a fețelor, n'ar trebui văzută cu ochii, ci surprinsă cu inima. Pe unele le ajută fardul și hainele să iasă din comun, dar nu vor rezista. Pe tine dimpotrivă te face frumoasă dăruirea completă în muzică, te face frumoasă tristețea aceasta pe care nu și-o poți ascunde, misterul acesta pe care nu vrei să mi-l mărturisești. Oare toate fețele când iubesc devin frumoase ca tine? zise Profesorul scurt, cu pipa între dinți.

— Dar tată, despre ce vrei să...

— Să nu mai vorbim. Cu siguranță că acesta este adevărul. Și-acum să mergem, poate ne-asteapță mama.

Înainte de a intra în salon, Izabela se opri și-l trase înapoi, șoptindu-i:

— Cred că ai dreptate!

— Perfect. Știam asta. Staturi nu-ți dau. Iubește însă cu tot sufletul și nu uita niciodată că iubirea ta n'are niciun sens dacă n'admite dela început sacrificiul. Poftim, intră, fie și se cuvina astă seară primul omagiu. Când vei fi nfericită, să nu mă ocleşti. Bună seara, Claudia — zise el intrând.

Doamna Wagner își împreruse lectura pentru o clipă, înălțându-și ochii pe deasupra cărții. Pe Profesor aproape că nu-l văzu, căci privirile ei o îmbrățișară pe Izabela cu o curiozitate pătimașă aproape. I se păru și ei că e ceva nou în viața feței, dar nu putea să-și explice. Făcâra aceea însă, care pornea din adâncul intrupării Izabelei și o cuprîndea toată într'un fel de euforie, o umea pe doamna Wagner, mîriind în același timp misterul celeilalte. O umări cum trece dealungul odăii, pentru a se așeza în fotoliul de lângă bibliotecă, și decabia atunci își dădu seama că de nobilă pare Izabela, cât de iluminată — parca ar fi descoperit în ființa ei altă ființă care decabia atunci s'ar fi trezit dintr'un somn lung. Rochia de casă se lipea strâns pe trupul feței, făcându-l mai delicat și mai sensibil, iar părul mălăsoș umbrea chipul cu o ciudată întunecare — așa cum umbrea vîpăile unei candelă chipurile din icoane. Profesorul se îndreptă spre o etajeră din dreapta, și după ce deschise repetat câteva sertare, scoase o pereche de cărți pentru pasiție. Doamna Wagner își reluă lectura, dar firul cărții era rupt — și un gând de mai înainte o obligă să închidă paginile, întorcându-se dintr'odată către bătrânul Rudolf.

— E adevărat că ai alt asistent, Professore? întrebă ea cu un zămbet, care nu putea ascunde ironia.

— Firește! răspuse acesta continuând să-și frământe cărțile în mână. Imi închipulam că l-ai și cunoscut.

— De abia ieri am aflat dela Izabela. Crezi c'o să dureze mult serviciul lui?

Profesorul mai avusese până atunci șase asistenți, dar toți părăsiseră laboratorul după câteva zile. Nu învoacă niciun motiv, deobicei plecau fără să spună vre-un cuvânt — dar înțelesul era același: nu se puteau obișnui cu atmosfera aceea stranie din turn și nici pe Profesor nu-l pricepeau.

— Mi se pare că a și prins rădăcini, zise bătrânul privind-o încruntat. În tot cazul, este un *Atfel de om*, în care ai încredere dela început. De când a sult în laborator, toate s'au schimbat. Mi-a înșulat chiar mie alt elan pentru lucru. Nu, în niciun caz — nu va pleca. Sunt convins de asta.

— Cum poate un om să-și îngroape linierețea într'un laborator, când în afară de el — vine primăvara, trece viața, lumea se bucură...

— Tu ai fost întodeauna împotriva acestui fel de a fi. Ți-am explicat de atâtea ori că pentru triumful unui ideal, trebuie să jertfești, să te uzezi până la moarte. Altfel n'au niciun sens. Nu poți iubi în vicioză decăt un singur idol. Indiferent ce este acest idol: o femeie, arta, știința, religia, singurătatea... Ca să te îndeplinești, ca însuși să aparții acestei vieți — sacrificii e ordonat de sus. Sunt destine care se isprăvesc dintr'un dat al divinității...

— Bine, asta înțeleg, replică puțin intimidată și măhnită doamna Wagner. Dar să stai singur acolo sus, e un sacrilegiu.

— Pentru cine, sacrilegiu? întrepruse deodată Izabela, ultimă că pe neașteptate se prinsese în cursul conversației.

— Pentru el însuși, pentru viitorul lui. Oamenii înțel trebuie să iasă în stradă și să privească viața cu toată frenezia, să întîmpine totul — cașcum totul ar fi al lor. Ce-a să fie din el când o îmbrățiși? E un om așa de ciudat, încât să renunțe la atâtea frumuseți ale lumii?

— Dar, dragă Claudia, nu e deloc un om ciudat. Câteodată ai însă impresia că nu poți face nimic, dacă nu rămâi singur. Și apoi, cine știe — faptul că a rămas aici poate că are tainele lui.

— Și cea din viața lui de mai înainte, tată? reveni Izabela.

— Nu cred, sau mai bine zis nu. Nu l-am întrebat niciodată, nu m'a interesat biografia lui. În definitiv ce poate avea în urmă? Tinerii n'au amintiri, n'au decăt atât: ziua lor de naștere; după cum maturii n'au decăt amintirea primel iubiri, iar bătrânii obsesia liniereții. Asta-i tot. Dar de ce să mai vorbim despre el? Cred că de-ar ști lucrul acesta, nu ne-ar da voie.

Doamna Wagner făcu un gest instinctiv de a-și alunga anumite gânduri de pe frunte.

Am fost în munți

Sus în păduri, pe unde luna-și taie drum în noapte
Prin umbra stîncilor și-a brazilor trufași,
Treceau odată turmele cu albi ciobănași
Scornind în liniști prelungite șoapte.

Duceau cu ei, pe frunte, pentru alte creste,
Beteala lunei prinsă 'n mici popasuri.
Cântau tălîngile în nesfârșite ceasuri,
Potecilor, — frumoasa lor poveste.

Trec spre lumini, cu stemele pe frunte,
Cerbii golași, cu fuga lor cea vie
Oșterilor, în treacăt, să le fie
Peste pârăie fermecată punte.

În liniști de poieni, în vreun umbrar
Opriți la sfat, ciobanii stau pe loc
Și iau pe umeri luna, drept cojoc,
Să le 'ncălzească inimile iar.

Se-aude 'n noapte doina pe poteci
Cum plînge liniștită peste crengi de brazi
Și toată jalea zilelor de azi
O 'ngroapă 'n prundurile reci.

Am fost în munți. Poienele tăiau
Negrul pădurii cu verdele deschis
Și toată viața parcă mi-au închis
În valurile care trise unduiau.

ILEANA BUSUIOCEANU

CTITORIILE BASARABILOR

(Urmare din pag. 1-a)

Chiliile din jurul bisericii sunt refăcute pe vechile ziduri. Bucătăria lui Mircea, de prin 1386, cu coșul ei larg și vatra mare pentru a putea suporta jăsul de lut sub care fierbeau bucatele domnești, astăzi are o nouă funcțiune. Este transformată în brutărie. După ce vezi chiliile mănăstirii, albe, curate, te oprești în ceardacă lui Mircea, de unde ochii au drum liber pe valea Oltului, în sus și în jos. Peste drum de mănăstire, pe un pînten de deal, se înalță Bolnița Mănăstirii Cozia, o bisericuță înaltă, sveltă, de o rară frumusețe arhitectonică, ridicată de Petru Vodă Paisie (1542—1543). Vederea ei aduce aminte de frumoasele ctitorii ale lui Vasile Lupu, din Moldova. Pictura a rămas cea din secolul XVI-lea. Găsim și aci, pe lângă chipul ctitorului, și pe acela al bătrânului Mircea cu fiul său. Păcat că această atît de frumoasă bisericuță este astăzi părăsită, iar cei care locuiesc în fostele chilii ale călugărilor bătrâni și bolnavi, oameni simpli, neînțelegători, o cam folosesc pentru scopuri gospodărești.

Astăzi la Mănăstirea Cozia pulsează viața din plin. Viețea în mugur. Funcționează aci una din școlile primare ale Colegiului Militar „Mareșal Ion Antonescu”. Copiii celor care s'au jertfit pentru drepturile la viață ale acestui neam, sunt aduși subit caldă oblađuire a țării, pentru a fi îngrijiiți și instruiți în mod cu totul gratuit. Nicăiri ca aci nu poate fi găsit un climat mai sănătos pentru pregătirea marilor apărători de neam și țară. În legătură directă cu istoria țării, la adăpostul munților și bătranelor păduri de fag ce dau tot farmecul Coziei,

subt sublima forță a credinței străbune, micile odrasle cresc și se întăresc în voinja neînfrîntă de a fi la timpul lor, ca întregul șir al înaintașilor, adevărate paze pe pentru pămîntul sfânt al țării.

Marii oșteni ai lui Mircea populează toată Valea Oltului cu legendele lor de mari și nebiruți apărători ai crucii și ai țării. Insuși Mircea pare că se desprinde din pictura brăncovenească și aidoma vremii când trăia, „cu mâna pe sabie, vulturii pe genunchi și coroana împărătească pe frunte”, coborât încet de-a hotărît în lumea noastră astăzi, mustrându-ne pentru cele rele, îndemnându-ne întru cele bune. În mica, frumoasă, minunat de frumoasă bisericuță, alături de Maica Teofana, mîna de călugări se roagă lui Dumnezeu, pentru victoria celor buni, drepti și viteji. Candelile se aprind una câte una. Lumina crește tot mai mult. Mințile fragede ale elevilor încep să prindă adevărul cel adănc și greu ca jertfa, al existenței noastre: Nimic nu se poate face tracic și mare fără o tot atât de tracică și mare pasiune. Atunci, crucea de aur masiv din vârful bisericii despica veacurile cu definitiva înțelepciune creștină: „Căutați și fiți desăvârșiți, precum părintele vostru din Ceruri desăvârșit este; îndrăniți; Eu am biruit lumea”.

N. VLĂDULESCU

Comisiunea Mon. Ist. ar trebui să intervină cât mai repede; până atunci, sectorul școlii primare are îndatorirea să îngrijească de frumoasa și omenească ctitorie.